

Социалистик ТАТАРСТАН

КПССНН ТАТАРСТАН ӨЛКӘ КОМИТЕТЫ, ТАССР ЮГАРЫ СОВЕТЫ БӘМ МИНИСТРЛАР СОВЕТЫ ОРГАНЫ
ОРГАН ТАТАРСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ТАССР

№ 189—190 (21089—21090). ♦ Якшәмбе, **19** август, 1990 ел ♦ Бәясә 6 тиен.

ЖИРЕН НИНДИ, ИКМӘГЕН ШУНДЫЙ

тарский» ат паводы Ындырынаан Куйбышев кабул иту пунктына, ике көнгә 9 рейскап, 162 тонна ашылык чыгарган. Ул шулай удар эшлөгән көндә район барысы 1503 тонна бөртек суктырып, 1067 тонна ашылыкны дәүләткә озатты (яннан элекке көннөрдә бу күрсәткечләр өчтөн бер өлешкә кимсәрилде). Әгәр ашылык ташучы егетләрнең барысы да Елисеяв кебек өлгәр икән... — әурак остена өлгөрлек бик кирәк — бу калар ашылыкны

АЗ ДА ЖИТӘ, КУП ТӘ БЕТӘ

элеватора илту очен дүр-
төр-бишөр рейс ясаучы 14—
15 машина да житәр иде.
Урак штабы тарафыннан
өштырылган махсус груп-
пада гына да 29 машина
туплангыз. Аларның барысы
да принциплы «КамАЗ» бул-
маса да, егәрде автомобилъ-
лар

а, а икенче караңд, колхоз-
совхоз һәм район житаңчә
ре астама машиналарга өмет

Һәммәсе җә мул

М. Шанибжанов

**Газета укучылар
игътибарына**

1991 ел өчен газета-журналларга язылу башлану үңәеннан

Башта ишем-миш Көрде. Янәсе, яна 1991 елдан газета-журналларга язылуның бәяләре берме-бер, хатта ике-өч тапкыр артачак икән дә, киоскларга чыгачак газета-журналларның хаки тагын да кыйммәтләрәк булчак икән... Әлеге ишем-мишләр дәрәжәне бия үз чагылдримасалар да, шпик-лөүләр хак булды. Чынан да, 1991 иче ел өчен газеталарга язылу бәяләре артачак. Моньың сәбәбе нәрсәдә соң? Алар сәгәгә мәгълүм: илебз хөкүмәтенң тынчыкына ризалыгы белән кагазьгә, типография һәм почта хезмәтенә бәяләр күтәрелдә. «Социалистик Татарстан»га да еллык язылу бәясе 28 сум 20 тиен тәшкил итәргә тиеш иде. Әмма редакция журналистлары бу хәл белән илешмәделәр. Газета укучылар мәңгәгәтен истә тотып, булчак керем-табышны подписчиклар белән бүлешергә дигән карарга килдек. Доресен әйтк: моңа кадәр дә газета редакциясе ул керем-табышны үз мәңгәгәтенә тоталмады. Ул партия казасына китеп барды. Ә илпәчәктә ул табышның аур өлешен газеталар укучыларның үзләренә бүлөп бирергә дигән фикергә туктадык һәм «Социалистик Татарстан»га еллык язылу бәясен 14 сум 4 тиен итеп билдәләр.

Суз унаенда эйтик, бу безнең газета шикелле форматта чыгучы басмалар арасында иң арзанның берсе булчак. Мисал өчен, үзек газеталарның еллык дэылу баясе 23—19 сум чамасы.

Укучыларыбыз белен торсымнар: газета-ларга ызылууң баясен ырттыру ыңч тө редакция хеамәткәрләреңең эш хакын кү-төрмөчәк. Шунлыктан мондый хәлнең ки-леп чыгуында газета редакциясеңең кат-нашы да, гаебе да юк.

Хормэтиле укучуларыбыз! Газетата аяк-лу баясе бераз артуу безнек еллер да-мында кылган хезмэттөшлөк һәм рухн элементлэргә комачуауый алмас, дин өмөт-лөнөбөз. Үз чыратыбызда без дә өтчәле-гебезне тагын да яхшырттырга омытылырбыз, уйламый-иниһи баяләр күтәрүгә китергән сабәпләрнегә төбөзә төшөнөргөз, торышкы-бызны үзгөртөп коруга аяк чалучыларга наршы күмөкләп көрөшөргөз дин уйлай-быз.

Динмәң, газетәгә азыла башлау вакыты
житте. Нәсегзгә төшерәбез: «Социалистик
Татарстанга» еллык азылу бәяс — 14
сум 4 тиян. Газетәгә алыбеләң теләс
кайсы төбәгендә беринкидә чикләүсәз алы-
лырга мөмкин. Газетаның нидекс —
54123.

Яңалык эзеннән

Татарча яңа басма

Ниязят, 1990 елның 17 августында республикабызга һәм илбөтендә төрле төбөл­ләрендә яшучы милләтләр­ләребез, якташларыбыз күп­тән кеткан татарча яна газе­та дөнья күрдө. Билгеле бул­ганча, ул «Шөһри Казан» дигән атада. Халык депутатла­рының Казан шөһрәт Советы һәм шөһрәт партия комитеты тарафыннан Х. А. Гайнул­лин мөхәррирлегендә нөшер ителә башлаган бу газета «Социалистик Татарстан» зурлыгында атыга алты тап­кыр чыгарылачак.

«Шәһри Казан» беренче сыңау санында үз укучыларына ниләр төкдәм итә соң? Алдан уң шунысын әйтпәк китү кирәк, бу сая яшел, кара һәм ак төсләрдәге матур бизәкләр белән офсет ысулында басылган. Аның «Шәһри Казан» дигән исеменән азынлыгы һәм Казан Кремлендә

Гәлстә үзсезнәш икән
ло башлавын йотлаучылар-
дан ТАССР Югари Советы
Рәисе, КПССтың Татарстан
өлкә комитеты беренче се-
кретаре Минтимер Шаймиев,
РСФСР Югари Советы Рәисе
Борис Екимин, СССРның
Европа һәм Себер мәселәле-
тирманын мәктәп Тәтәт
журналисты һәм азарын һәм

тасымалларына, оны кы-
нар буюмдарына, кайнаты-
ныштан санлар ак-паккы
лыкларына калар хасторон
күрүлөргө эле да күз алды-
да турсан көбөк.

Урак мисалы. Украини
испиды-саналуу, кичектер-
гесеп-чыкындаргысыз калар-
ла сөгөтөлө. Куйбышев
районынын мыдыр-басуу-
рында йерлөндө ая шул кы-
ре кайтмас сөгөтөлөргө ка-
дере йиселуына өрнөми ка-
дыр булмй. Куйбышевта
аппарат кыныш апарып-
лар илал, диярде пич та-
жыемийм. Андылар уз ба-
суларында күкротеп уныш
уудырылар идемени? Тик
шунысы борчий. Монда ба-
рысы да елдагыча, гадэттө-
гөч: урып-кыю, ашлык тап-
шыру штаблары тээзөлгөн,
басу тутурыш техника ча-
гарылган, ярыш шартлары ка-
бул ителген, техник һәм көн-
күрөш хөзмөтө күрсөтү бу-
енча шактый чаралар күрөл-
гөн. Әйе, барысы да елдагы-
ча, гадэттөгөч. Ә бит быел
басуда гадэттөн тыш уныш,
ә бит быел ураш вакыты га-
дэттөн тыш кичекте, ә бит
быел һавалар гадэттөн тыш
тогруксыз.

«Лихачевский» совхозында
исеннәрне сумкуруга ун ком-
байн билгелөнгөн. Төш авы-
шып сөгөт 3 тузлык килгөн-
дө, комбайнчы А. Гушин —
5, П. Егоров — 4 һәм А.
Сантуненко 3 бункер аш-
лык сумкурыш озата алды-
лар. Ул арада ягыр да си-
бәлп китте. Шулай итеп,
калган комбайнчылар бу
көнне бер-ике бункер белән
кичкеләп калдылар.

Акканым дясөн, сөбәп
купт явасе, комбайнчыны
кайсылары арыштан борча-
ка күчтөләр, механизатор-
ларын шактые ишләр —
тәжрибәсәзләр, кыр кораб-

СӨТЛӘРӨ КУЕ, КАЛЖАЛАРЫ МАЙЛЫ

Кулларыбыз нәрсе генә
ашламәдә да, күзлөрөбез ил-
ләр генә күрмәдә бу дөнья-
да. Яшас масса тутуру өчен,
кыйммәткә төшөрөп, оне-
онек манаралар корып кун-
дык. Терлек азыгы өзерләү-
челәрөбөз аны тутуырганда
бер жәфалансалар, бушат-
кан вакытта бу гигантны ко-
ручылары алласы-пизе бе-
лөв бергә һаһрәдәләр. Ул
манаралар бер тиенлек фая-
да китермәсәләр да терлек-
челек продуктларының үз-
кыйммәтен кинәт кенә күтә-
реп жиберүгә сөбәлче бул-
ды. «Россия» колхозында
дә шундый ике «Пиза мана-
расы» бар иде. Биредә аны
сүттеп алып, плитәләрөн тро-
туар һәм мал-туар абзарла-
рының идененә жәюгә тотып
ахшы эшләннәр. Кыйммәт-
нө төшсә да, фаядага яраган
тагы үзс. Биредә терлек
азыгын менә дигән траншея-
ларга тутуырып куйганнар.

«Цильна» колхозында исә
терлек азыгын кышса сак-
лаунык тагын ансат һәм ар-
адыла йсулын тапканнар.
Крестьян тапкырлыгы димн
и дясөн моны. Ферма янын-
да ишел курган калкып
чыккан.

— Гадэттө, — ди колхоз
рәисе Борис Гафуров, —
траншеядагы терлек азыгы
сү тулып, бозланып натучан
була. 30—40 процент дым-
лылыктагы сенажны курган-
да саклау кулайрак.

Мөгезлө әре терлек фер-
масына таба күтәрелә тор-
ган яңа юл бунданың 180
гектарлы катнаш үлән басу-
сында КСК-100 комбайнчысы
Әнвәр Нуруллин белән сөй-
ләшөп торабыз. Ул үзенең
сүзен чабылган гектарлар-
дан, аниан жыеп алынган
яшел масса күләнәннән
башлар, дил көткөн идем.
Алай булмады.

— Сөтнен майлылыгы
дүрт проценттан ким булга-
ны юк бездә, — ди. — Си-
мертүдәгә хайваннар да ел-
кылдап тора.

Әнвәр бераз килтергән ка-
лын теземнән бер учма үлән
алды.

— Менә монда, — ди ул,
— алты төрле культура бар:
солы, арпа, борчак, вина,
көнбагыш, рапс. Терлекләр
өчөн ел саен шундый аксым-
га бай булган азык өзерләп
бирөбөз. Шушылай ярым
килтергәннән соң һәр гек-
тардан 200 центнер яшел

масса жыела.

Алар КСК-100 комбайн-
лары белән биредә өчәү —
Әнвәр Нуруллин, Камил
Яфизов, Зөфәр Исханов эш-
ли. Иртәдән кичкә кадәр.

— Без жыйганны ун шо-
фер ташып тора, — дил Ән-
вәр аларның исемнәрөн са-
ный башлады. — Рөстәм
Айзатуллин, Харис Шаки-
ров, Шәүкәт Шамшаев...
Барысы да тырышып эшли.
Өзеклек тудырганнары юк.
Явымнар аркасында урып-
жыю эшләрә соңкарка кал-
ды. Анда да буңгөч, ты-
гызгарак туры килә... Быел
бер шартлы терлекне өзер-
ләнәчәк азык бөрөлмәгә 30
центнердан да ким булмас,
дил торабыз.

«Цильна» колхозының
терлек азыгы житештерү
авеносына печән өсте дил,
кабалаырга, бөргөлөнөргә
туры килми. Барысы да ал-
дан уйланылган, эш график
буенча бара. Шулай да ул
бер эш башлаган участка
ун көннөн артык та тормый.
Алар аз көнө унар көн ара
уалдырып өч сротка чөчкөн
булганнар. Шуна күрө бу
кырда эшлөгәндә тегесе өл-
гөрө тора. Азык курганы-
на бары тик сыйфаты
яшел масса гына өелә. Ан-
нан соң инде күпеллык
үлән икенче чабуга өлгөрөп
житә. Менә шуна күрә
цильналыларның сөтө кую,
калжалары майлы була. Иң
мөһиме — араанга да төшө.

Ф. АЛЕКСАНДРОВ,
Чүпрәле районы.

Әйтсө килгән сүз шул:
автотранспорттан югары ия-
тештерүчән фаядалану Куй-
бышев йкларында мөмкин-
лекләрден бик ерак тора өлө.
Ягъни, бер карасал, машина-
лар күп, тонна-километрлар
аз, өч кичкә карасал, колхоз-
совхоз йм район житештер-
ләрөн өамилөр — Казанның
юмартлыгына исәп тоталар.
Ә башкала булушычылары
исә үзләре белән ирдәм
урынына бикхисап борчулар
да алып киләләр. Быел биг-
рәк та шулай. Бары тик ал-
да иске алынган предприя-
тиедән килгөн машиналар
колошасынын гына жите-
чесе, техник хөзмәт күрсөтү
машинасы бар. Вахитов рай-
онының жиде оешмасынан
Йолкып жиберелгөн 27 авто-
мобиле, Совет районының
16 гараждан жыештырылган
42 машинасы бөйсөз-йөгән-
сөз йори. Кайсы хуцалыкка
теләсөләр, шунда баралар,
аларның әшө белән машина-
га хужа предприятеләр,
оешмалар бөтөллөй кызык-
сынмыйлар. Әлгө техника-
ны ремонтлау, ягулык белән
төзмүн итү дө колхоз-сов-
хозлар жылкөсөнә кала.

Куйбышев басуларындагы
икмөкне вакытында һәм ти-
ешле урынына ташып жите-
керү өчен күшме транспорт
кирөк? Моңа төгәен жавап
бирергә төвәкәлләүчө бул-
мады: «Аз да жите, күп тө-
бетө» кебегрөк принцип
кына хөкөмдар монда.

И. МИНГАЛИЕВ,
махсус хөбәрчөбез.

— Мин көн саен өч юл ки-
төрә алам. Тик менә биредәгә
тоткарлыклар, чират аркасында
бер рейсны югалтам, — ди ул
борчылып. — Башта лаборато-
риядә, аниары бушату урынна-
рына чират торып биш сөгөт
вакыткымы өрәм итөм.

Бу фикерне Чаллы йөк авто-
транспорти предприятисө шо-
феры Виктор Бухаров та я-
лады. Ул «ЗИЛ-138» автомаш-
насына арба тагып килгөн.

— Узбушаткычлар асфальт
мейдәнчыкка өудереләр дө ки-
төлөр, безнең ишөлөргө шак-
тый кыен. Әлө күртөкчө вә-
тылып чыга, өлө СОВ яны-
рында озын чират. Нигө бе-
рөнчө көннөн шундый төртия-
сөзлек!

Моңа жөвөпны шоферлар
үзлөрө үк бирө. Тукай рай-
оны «Коммунизм» колхозын-
нан арыш таеп килгөн Мөнир
Гыймәдиев фикерө:

Мин иртөн, бирөгө сөгөт
8 гө килеп житөм. Чират юк.

Камазлылар булышлыгы

Басулардагы мул унышны жыеп алуда авыл эштөннө-
рөнә безнең завод кешеләре, «КамаЗ» автомобилләрөн
жыючылар, зур булышлык күрсөтө. Тукай районы, «Чәч-
көлө» колхозы кырларында киң профильдө, теләсө нин-
ди техниканы төгөл эшлөтө белүчө сынаучы-шоферлары-
быз Камил Саттаров, Газизур Госманов, жыючы сле-
сарьлар Сергей Соколов, Юрий Артишкин, Мирзанур
Саттаров, Зәйнәтдин Бөдрөтдинов, Юнус Минхөеровлар
тырыш хөзмәтләрө белән танылдылар. Аларның күбөсө
комбайннарға утырып, иртөдөн кичкә кадәр теземнәрне
жыеп сумкуруга, кайберләрө машиналар белән мыдыр
табакларына ашлык ташуда эшлиләр.

В. МАКСИМОВ.

Һәммәсө гә мул

Тукай районының «Ком-
мунизм» колхозында ир-

рия Шәйдуллина, сизгөзөн-
чө класс укучысы Аймур

Уңыш өйбөт, гөктардөн
140 центнер чыга. Хөзөр
авыл эштөннөрө, бөрөк-
генө алып, Чаллы шөһө-
рөнөк сөүдө чөлтөрөнө
озаталар.

Түбөн Суыксу урта мөк-
төбө хөзмөткөрләрө Зем-
фира Илалова һәм Төб-

Петр Афанасьев шушы
ук районның Калинин исе-
мендөгө совхозында 36
ел индө комбайнчы бу-
лып эшли. Быел уракта
өкө жиденчө класста уку-
чы улы Виталий булыша.

М. Шакиржанов
фотолары.

Чираттагы зарлар

Эш өйбөт бара. Ә менә сөгөт
10 нан көндөзгө дүрткө кадәр
төмөк алжыйсың. Чыннан да
бу чөрдө бер рейс ясарлык
вакыт югала. Көя карамө чи-
рат. Ни сөбөптөндөр машина-
ларны бер үк складларга жи-
бөрөләр.

Мөнир Гыймәдиев — колхоз-
ның өрөндөдәгө автотранспорт
бригадасы өгъзасы. Ул, һич-
шиксөз, күбрөк һәм житеш-
терүчөнрөк эшлөргө өмтыла.
Тик мондагы сүлпөлөккө,
өшмәучәнлыкка мык борчыла.
Шоферлардан өшәү-зүч мәс-
өлөлөрө белән кызыксындык.
Алар ашханө эшөннөн канә-
гәт икәнлекләрөн өйттөлөр.
Чыннан да, Комсомол районы
ашханөлөр һәм ресторанныр
трестына караган 2 ичө ашха-
нө филиалы хөзмөткөрләрө
ашлык ташучыларны тәмлө-
төмлө ризыклар белән сыйлау-
га зур тырышлык куялар. Аш-
ханө мөдирө Рөзвөдә Рөхимова
көн саен 350 кешөгө хөзмөт
күрсөтөлүөн, ашханөнөң иртө-
гө 7 дөн кичкө 8 сөгөткө ка-
дәр эшлөвөн, бер комплек-
сы өш бөксөнөң 60 тиеннөн
югары булмасын өйттө. Шо-
ферлар өстөлдә салат, яшел-
чөлөр булуын да хупладылар.

Моңысы һичшиксөз укай кү-
ренөш.

Мин шоферларның дөгъаала-
рын элеватор директоры Га-

лимжан Нургалиевич Закиров-
кө житектердем. Аның белән
бөргөлөп ашлык көбул итү
урныннын карап чыктык.

К. Закиров — тәжрибөлө жи-
төкчө, 20 өлден артык ашлык
көбул итү предприятисөн жите-
кли. Соңгы өллөрдө техник
жиһазлау шактый ахшырган,
өвыр йөклө автомобильлөрнө
бушату өчен 22 күтөрткөч
өзөрлөнгөн. Быел иксөн өвыр-
рак йөк күтөрө алырлык итеп
көйлөгөннөр. Көннөр азымлы
китөп, дымлы ашлык иксөн
дө истө тоталар. Төүлөгөнө 4
мөң тонна ашлык килтөрөрлек
жиһазлар бар.

Директор шоферларның аһ-
зарлары урынлы булуын та-
ныды. Моңың сөбөбө дө бар:
машиналар ашыккы график
нигездө китермилөр. Сөгөт
көндөзгө 10гө көдөр машина-
лар бөрөн-сөрөн генә, аниан
соң күбөя, озын чират хасил
була. Шуна күрө тиз өрада
ашлыккы эшкөртөп бөтөрө өл-
мыйлар. Аниан соң тагын,
ягъни 19 сөгөттөн соң маши-
налар бөтөнлөй булмый. Төм-
лө ашлык килми диярлек. Эле-
ватор һәр хужалык белән ки-
лөшүлөр төзөсө һәм, андө аш-
лык жиберү графигы каралса
дө, ул үтөлми. Шулай итеп,
элеватор анында ыгы-зыгы,
ризасызлык туө.

Икөнчө мәсөлө итеп ашлык
күп килгөн чөрдө эшчө көч-

лөргө ихтыяжкың канөгәтлөн-
дөрөлмөвөн өйтсө килө. Ме-
ханизмнарға хөзмөт күрсөтү,
складларда эшлөү өчен ирдөм-
гө 120 кешө талап ителө.
КамаЗның сыйфат һәм кон-
трольлек идарөсөннөк ирдөм-
чөлөр өгдө итсөләр дө, бу-
генгө көнгө бары тик 40 кыңа
көшө килгөн. Ашлыкка шун-
дый битараф карашны һич өй-
ләп булмый. Өстөвөнә элева-
тор техниккага зур кыенлык
кичөрө. Шөһәр Советы баш-
карма комитеты карары нигө-
зөндө ашлык хөзөрлөү корына
«Татэнергомеханизация», «Ка-
мгэсэнергогострой» авто-
мобиль транспорты идарөсөннөн
5 бульдозер һәм шул кадәр
үзбушаткыч жиберелөргө ти-
өш булган. Әмма бөрсөнөк дө
аяк басканы юк. Электр жи-
һазлары, кабеллөр тузган.
Төмлө ут булмыйча торган оч-
раклар бар. Болар өлбөтө,
ашлык көбөк байлыккы көбул
итү, килтөрү һәм урнаштыру
өшөнә тоткарлык асыя.

Элеватор директоры Г. За-
кировкың, кимөк һәркөмнөк
көндөлөк ризыгы, яшөшөбөз
чыганагы, өмма өкө менөсө-
бөтнөк төрлөчө булуың, шө-
һәр оешмаларының булышма-
вына борчылам, дигөн сүзлө-
рөндө зур тахлык бар.

Х. МӨХӘММӘТШИН.

Вақытынан алда

Азнакай районы терлекче-
лөрө, дөүлөткө 27741 тонна
сөт сатып, туғыз айлык план-
ны вакытынан алда — 15
августка үтөделәр. Бу хөзмөт
жиңүенә «Митрәй», «Әсәй»,
«Азнакай», «Никитинский»

һәм «Совет» совхозлары,
«Алга», «Иреклө», «Эко-
ном», «Авангард», Тельман
исемнөдгө, «Чаллы» һәм
«Уразман» колхозлары зур
өлөш керттө.

лин михайристанда мөһир
ишәк башлаган бу газета
«Социалистик Татарстан»
турлыгында ашкәтә алты та-
кыр чыгарылачак.

«Шәһри Казан» беренчө
сынау санында үз утөмә-
рына иләр тахкыдә итө сөң?
Алдай ук шунысы өйтөп и-
тү килөп, бу сан ишәк, кәдө
һәм аң төсирлөк мәтүр өй-
әкиләр бөксө объект ишәк-
лә бөздүлгөн. Аниан «Шәһри
Казан» өрөк ишәккә өтө-
гө сөембикә манарасы сүз-
тө үк ишәкбарын үзөнә жө-
лөп итеп торалар.

Газета үзөнөң нөшөр итө-
лө башлавын көтлаучылар-
дан ТАССР Югары Советы
Рәисө, КПССтың Татарстан
өлия комитеты берөнчө сө-
кретарө Минтимер Шәймиев,
РСФСР Югары Советы Рәй-
сө Борис Ельцин, СССРың
Европа һәм Себер мөселман-
нарының мөфтиө Талгат Та-
жетдиновкың ишәклары һәм
фотөрөсемнәрөя дө тахкыд
итө.

«Шәһри Казан» тарихы
башлап жибергөн бу саяда
ТАССР Министрлар Советы
Рәисөнөң берөнчө урынбаса-
ры, профессор Мансур Хәсө-
дов үзөнөң «Без тарихта эл-
лөбөз» дил аталган язма-
сында туған халкыбыз төр-
мышының үткөннөя, бүтөн-
сөнә һәм киләчөгөнә бер күз
ташлай, лия басма алдында
торган бурычларга туктала.
РСФСР һәм ТАССР Дәүләт
премияләрө лауреаты, та-
нылган язучы Алт Гыйләжөв
тө үз мәнәлөсөндө халкыбыз
тарихы турында уйлана, Ра-
фаэль Хәкимов һәм Фәрит
Солтанов Татарстанның мә-
төкыйльлөгө һәм дөүлөт ста-
тусы турындагы фикерләрө
белән уртанклашалар. Бу
мәсөлөдә газета мөхәррир-
лөрөнөң берсө, танылган яз-
учы Әхөт Гаффар үзөнә кы-
зыккы канр сайлап алган —
газетада аның «Шүрөлөлөр
автономиясө» дигән памфле-
ты урнаштырылган.

Күрөнөклө татар галиме
Әббар Коримуллин мәктөп
дөреслеклөрөндө һәм кайбер
матбугат битлөрөндө «татар»
дигөн төшөнчөгө һәм татар
халкы тарихына карата бу-
ган яла ягу, алган сүз өйтү
күрөнөшлөрөнә каршы чыга.

Газета әдөбият-сәнгать
мәсөләлөрөнә багышланган
«Илһамият» дигән сәхифө
төхкыдм итә. Анда Татар-
станның Г. Тукай исемендөгө
Дөүләт премиясө лауреаты
шагырьлөр Гамил Афзал ши-
гырьлөрө һәм газета мөхәр-
рирлөрөнөң берсө Гөрай Рө-
химнөң ишө хөбәрө урнаш-
тырылган.

«Шәһри Казан» үзөнөң
дүртөнчө битөн тулысычә
ял сөгөтлөрө, төрлө кызык-
лы һәм көнкүрөш өчен фая-
далы язмалардан, шәһәр
рөсөм һәм фотолардан торган
«Кырык бакча» сәхифөсөнө
багышлаган.

Газетаның берөнчө саны
ук татар халкының кылды
үзөнчөлөклөрөн, туған хал-
кыбыз алдында торган жидө
мәсөләлөрнө яхтыртырга
өмтүтүгө белән үзөнә ишәк-
бары жөлөп итө.

Татарстанга — тулы мөстәкыйльлек!

АЗАТЛЫК ЯРТЫ БУЛМЫЙ

Бу көннәрдә Түбән Камада Татарстан халык депутатларының 15-нче сессиясе барышында «Нефтехим» производствосының берләшмәсенә торак-коммуналь идарәсе слесаре Мирәс Зәкирхан улы Сабирханов палатка жәеп кунган да ачлык ыгылан иткән. Нәрсә өтәргән аны мондый адымга?

— Социаль гадәлсезлек, — дип ике сүз белән генә җавап бирде ул башта.

Социаль гадәлсезлек. Аның сәхнәсә җиле Татарстанда нәтиҗәгә генә катылмады икән? М. Сабирханов та аны үз җалһәсәндә татыган. Кем әйтмешли, ул — заманыбызның аңымышлы кешесе. Музына училищесы, техникум һәм Казан мәдәният институтын тәмамлаган. Инде үзгәреш-үзгәреш сорау туу: югары белемгә ия була торып, ни өчен үз һөнәре буенча эшләми?

— Андый теләгем бик зур. Ләкин әлегә торгышка ашыра алмыйм. Бездә мәдәният хезмәткәрләренә караш бик начар. Тормыш урынын да булмаган, бик жырыла-бисер берсе килми. Булма бирүдән ишеткәч, ЖКУга слесарь булып барырга туры килде, — ди ул.

Мирәс үз белгечлеге буенча да уңышлы эшли һәм зуррак фәйда китерә алыр иде. Әнә 17 нче микрорайонда балалар вокаль-фольклор тугарына оештырган булган. Һәм шушы елның маенда Чаллыда үткәрелгән зона конкурсында иң юкүче булганнар.

— Мин үзем бу районнан. 1953 елда Югары Чаллы

авылында туганмын. Гаҗәеп бай төбәктә үстәм. Ләкин без аның бернинди файдасын да туймадык. Киресенчә, күбрәк зыяны күрдем. Шундый матур табигать коңагында экологик кискен хәл килеп туды. Ул — үз җиребезгә үзгәреш хуҗа булмау, төмәр бакый союз министрлыктары диктатына баш иеп яшәү нәтиҗәсе. Минем ачлык ыгылан итүем дә Татарстанга союздаш республика статусы алу өчен көрәш билдесе булып тора. Дөрес, ул кайберәүләргә ошамый да, — ди.

Намусыма хилафлык китерер хәлдем юк. Ул миңа да аңлашылып бетми. Чөнки тиздән бу мәсьәлә ТАССР Югары Советы сессиясендә каралачак. Республика матбугатында Татарстанның дәүләт суверенлыгы һәм Татарстан АССРны суверен республика итеп үзгәртү турында төрле закон һәм декларацияләр проектлары да басылды. Ачлык ыгылан итүгә дә мәсьәлә хәл ителүгә таба бара.

— Шә минем ачлык ыгы-

лан итүдә генә түгел. Төп максатым — күбрәк кешеләргә уңайлыгы тырышу. Көрәшкә чакыру. Теләктәшләрәм күбрәк булса саен, мин үземдә көч артты баруым гына тоям, теләгемә ирештем дип саныйм, — ди.

Шуның өчен дә палатка тирәсе агитация-пропаганда үзгәреш охшап тора. Анда татар халкына азатлык, Татарстанга союздаш республика статусы бирүгә өндәүчә күп санлы планнар күрәнә. Шуңа ук өстәп, Анда әлегә чакыруларга теләктәшлек белдерүчә һәркем киләсә күп килә.

Аның теләктәшләре бик күп. Әнә 4 меңнән артык кеше кул куйган да инде. Бик күпләр, яңына тукталып, хәл-әхвәл сорашып һәм көчкүт биреп китәләр. Мин анда вакытта бергә эшләүчә иптәшләре — булчулар Мәдинә Мингарипова, Нәсимә Сәмигуллина, Гөлчирә Ситдыйкова килде.

— Үз халкының киләчәге, Татарстанга союздаш республика статусы алу өчен шундый кыю көрәшчеләр күбрәк

булсын иде, — диләр алар. Ө 15 август көнне 18 сәгатьтә биргә ничәмә-ничә меңләгән кеше җыелды. Татар иңтимагы үзгәреш Түбән Кама булгә оештырган митинг булды. Аның рәисе ТАССР халык депутаты А. А. Зыятдинов митингны ачып:

— Иптәшләр! Әлбәттә, Татарстанга инди статус бирү мәсьәләсен безнең бүгенгә сөйләшү генә хәл итми. Ләкин бергәләшеп ниңәш кору, халык фикерен белеп торучы өчен ул бик кирәк, — диде.

Аннары ораторлар берберсен алмаштырып кына торды. Ике дистәгә ыкын кеше чыгып сөйләде, татар теленә, халкына һәм милләтләргә дуслыгына мәдхия итеп шигырьләр укыды. Алар барысы да диярлек Татарстанга тулы мөстәкыйльлек, союздаш республика статусы бирелергә тиеш, дигән теләк белдерде, аның сәясәт һәм эконимик өстәллекләрен дәлилләп күрсәтте. Үзеп социал-демократлар ассоциациясе вәкиле дип ыгылан итүче М. Мифтахова кына Демократик Россиядән чыккан аска. РСФСР составында калырга чакырды. Тыныч кына барган митинг ул сөйләгәндә киләт гөрли башлады. Митингны оештыручылар күпме генә халыкны тыңытканлыгына, иккәнчә төрле фикер йөртүчелә дә хөрмәт итәргә чакырымасыннар, халык барыбер үзгәреш итте — аны тыңларга теләмәвен бик ачык итеп белдерде.

— Башка халыкларны хокуксыз итеп демократ булу

мөмкин түгел. Азатлык ярты була алмый, — диде ТИУ-неч Чаллы булгә өгәзасы, ТАССР халык депутаты Н. Мансуров, бу чыгышка җавап итеп.

Ахырдә митингта катнашучылар Татарстанга СССР составында союздаш республика статусы алу турында резолюция кабул ителер.

Дөрес, «бу татарларга нәрсә җитми инде? Ничек яшәгәч, шулай давам итәргә кирәк», дигән сүзләргә ишетеләргә туры килә. Татарларга нәрсә җитмәүгә санау бик күп урын алыр иде. Ул һәркемгә мөһүлүм. Ләкин шул ук әйберләр русларга да Татарстанда яшәүчә җашка милләт халкына да җитми бит. Мәселән, елына 2,2 миллиард сумлык промышленность продукциясе ыгытештерүче Түбән Камада яшәүчеләр кибеттән аякларына оек алып кия алмыйлар. Былтыр шәһәр промышленности 477,5 миллион сумлык табыш китерде. Ләкин кемгә? Үзгәреш, а шәһәр бюджетына аның нибары 2,5 проценты гына калды. Түбән Каманы тиешенчә тоту һәм аның нормаль үсеше өчен ел саен 500 миллион сум акча кирәк икән. Ө былтыр моннан өчә 29 миллион сум гына тотылган. Бу җитмәүчеләктән татарлар гына түгел, башка барлык милләт кешеләре дә интегә бит. Һәм Татарстанга тулы мөстәкыйльлек алмыйча, бу бөлгенлектән чыгармын димә.

И. ЗАРИПОВ,
үз хәбәрчеләре,

Түбән Кама.

Миңа кыен булгач...

Игътибар:
җитди мәсьәлә

Газетабызның үткән санында башкаларга Казанда төмәкчеләргә ыгытештерүләрен һәм бу хакта әчкәшләр идарәсе вәкилләренә фикерен ишеткән иде. Казан трамвай-троллейбус идарәсендә бу турыда ни уңышлар соң?

— Республикабызда килеп туган төмәкә кытлыгы бердә көтмәгәндә безнең эшчәнлеккә аяк чала башлады. Үзгәрешләрдә бердәш бердәшләр төмәкә сату ларегы «Балалар доньясы» университет каршында, шәһәрнең үзгәргә, дистәләгән транспорт маршруты кискән чатта урнашкан. Билтәле, сәүдә эшендә тоткарлыктар булмыш тормыш. Соңгы вакытта чиратта торудан гарым булган халык кискән адымнар асып башлады — транспорт хөрәкәтен туктатып, төмәкә сатуны, таләп итә. Бу хәл 30 июльдән алып бүгенгәчә давам итә. 6 трамвай, 3 троллейбус маршрутында көн саен диярлек берничә сәгатькә транспорт хөрәкәте туктала. Мөһүлүм туктап торудан килгән зыяның суммасы өч мек сумнан артып китте инде, — диләр трамвай-троллейбус идарәсе җитәкчеләре.

Бик теләгәндә төмәкчеләргә да аңлап булгыр иде. Чынап та, бик тартасы килгәч, тартырга таба алмый гажиз булгач...

Шулай да, хөрмәтләр төмәкчеләр, кем, өмә, өмә дә ләкин төмәкә булмауга пассажирлар гаепле түгел бит. Берәү өсә, берәү эшкә, берәү очрашуга ашыга. Тизрәк кайтып җитәргә, тизрәк барып җитәргә кирәк. Ө транспорт юн та юн.

башкаларга да ыкын булсын, дигән принцип белән яшәмик. Төмәкә тартучылар да, тартыучылар да бертөгәч бу дөньяда. Мөһүлүм, кайберәүләр төмәкә иткәнчә, төмәкә дә талон белән саталарга вакыттыр. Ичмәсам, елениләрнең бәетүһүн бер юлы килер, этеш-

Р. ШӘРӘФЕТДИНОВ.

БОХЕТ АЧКЫЧЫ ҮЗ КУЛЫГЫЗДА

ТАТАРСТАН ХАЛЫК ДЕПУТАТЛАРЫНА ТӨНЬЯК КАЗАХСТАН ТАТАРЛАРЫННАН АЧЫК ХАТ

Хөрмәтләр Татарстан халык депутатлары! Сез тиздән республика Югары Советының сессиясенә җыйналасыз. Сезнең алдыгыда бик мөһим бурычлар — Татарстанның аңымыш бәйлә мәсьәләләрен чыңу куелган. Ул мәсьәләләрнең иң катлаулысы һәм тарихи нәтиҗәлесе — республикага статус бирү турындагы тәҗдиднар.

Соңгы елларда илебездә бара торган демократияләштерү һәм үзгәртү кору татар халкына да үз аңымышын үзгәртә сайларга мөмкинлек бирде, башка халыклар белән беррәттән бертөгәч коңага юл ачты. ватандашларыбызга ыкыннан уңыш, «Без аз илебездә бик үзгәрешләр киләчәк, безнең бу ыкын мәсьәләгә булмышы бар», дигән аңымыш.

Без, туган җиребездән ыгытештергән татарлар, туган йортыбыз — республикабызның елдан-ел бөлгенлеккә тышыен ишетеп, аның табигәтә җимерелеп баруын күрү, туганнарның үз тагыннан, мәдәнияткән, ана теленнән асылуын тоеп, гажизгә генә яши алмыйбыз, сезнең белән бергә күптөгән йөрәк яралары өрнә. Чит өлкәләрдә яшәгән 5 миллионнан артык татар халкы да иңтимагы һәм сәясәт тормышта актив катнаша алмый, конституцион хокуклары кин булса да, төрле кысылыктар чыгып торы сәбәплә, чыбарлыкта ул тормышна ашмый.

Соңгы елларда илебездә төрле төбәкләрдә милли клублар, иңтимагы үзгәреш оештырылды, туган телдә га-зеталар чыгарыла башлады.

мәктәпләрдә татар телендә класслар ачылды. Болар, әлбәттә, бик шатлыкны күрүш, бу эшләрнең барына да иң беренчә ләгәч — сәскәле башкаларга Казан. Мөмкинчә аз булса да, республикабыз бәгә чын күнелдән ярдам итәргә тырыша, соңгы калжасы белән бүлешә. Безнең ватандашларыбыз чынынан да кин күнелле, саф йөрәклә.

Татарстан, хәзергә автономияле статусы булган, бик күп мөмкинчәләрдән махрум, аның бөтен байлыгы, бөтен көч үзгәчә китеп тора, иңтимагы сәскә һәм мәдәни үсеше хокуклары чикләнгән. Шулай булгач, ыгытештергән татарларга да ярдам көтү уңайсыз.

Бу һәм тагын санап бетергәсә җиткешәләрнең республика союздаш булса

гына җикеп булгыр иде, аның мөмкинчәләре үсәр иде, үз байлыгы белән үзгәчә фәдәләнүгә иде.

Өгәр Татарстан союздаш республика статусына күчсә, ыгытештергән 5 миллион татар халкына да мәдәнияткән үстәргә, мәктәпләрдә балалары ана телендә укытырга, милли кадрлар хәзерләүгә зур мөмкинчәләр ачылыр иде, һәм без горураның өйтер идек.

«Безнең дә мөстәкыйль республикабыз бар, безнең дә җылыкта торган ыкын анабыз бар».

Хөрмәтләр депутатлар, сезгә мөһүлүмәт итәбез! Алдыгыда иңгә бурычлар тора. Сезнең кулыгыгызга бәгәч халыкка тигәс хокук, бохет кулап алу, үз максатына ирешү, ыкыннан тормышла ашыру кулларың ачыгычла-

ры бирелгән, карарларны раслау мөмкинчәләре тапшырылган. Шунан бөлән фәдәләнүгә!

Татарстаннан ыгытештергән яңгышларыгыз сезнең бу иңгә эшләрне чын күнелдән хуплайлар, бөтен көчләрне күеп ярдам итәләр. Бергәч булса — максатка ирешербез!

Без сезне республиканың статусын союздаш республика дип үзгәртәргә, татар телендә дәүләт теле статусын бирергә чакырабыз! Сезгә зур уңышлар теләп, ыкын ометләр белән Төньяк Казахстан җәмгыятеннән.

Р. ШАКИРОВ,
проектлар институтының бүлек җитәкчесе, инженер.

Н. ШАКИРОВА,
Казакхстан ССРның мәгариф отлчыгы, укытучы.

М. СӘЛАХОВ,
доцент, медицина фәнгәре кандидаты һәм тагын 32 ымаа.

Шулай итеп, партиягә депутатлар карар кылды. Әмә язучы үзгәчә коммунист дип саный, партия взносы түләүдән баш тарты. Әдип, партия янадан социалистик җәмгыять төзү позицияләргә басса, мин КПСС сафларында булуымын давам итәчкән, дип белдерде.

Шулай итеп, партиягә

Язучылар фикере

Татарстан Язучылар берлешен ачкан партия җылыгы булгыр уады. Әлеккә җәмгыятләрдән аермалы булгыр, ул икренәсә сәскә аңымыш белән үтте. КПСС

карарларымы, өллә РНП-ныкларымы? Эш шунда ки, Татарстан язучылары, КПССның XXVIII съезды карарларында азы-күпме алга киткән.

каль үзгәрешләргә һөжүм дип бәйләләр. Бу уңайдан Татарстан Язучылар берлешен партия җылыгы И. Полоннов интервьюсына сәскәчә

булган модире Мансур Волжес, прозаик һәм шагыйрь Марсель Галиев, прозаик Нәирә Гыйматдинова, рус язучысы Өхәт Мушинский, балалар язучысы Рафис Корбановның төрле сәскәчә бөлән КПСС сафларында чыгулары турындагы фикерләрен белдерде.

Р. ГЭРЭН.

Белдерү 1990 елның 13 августында Татар ижтимагы үзәге идарәсе утырышында кабул ителде.

Татарстан АССР халык депутатлары сайлау буювча
Узек сайлау комиссиясе

ти белән йәсәп-хисап
н айда әзде. Р. Гали
В. Добрин житәчел
ге коллективлар у
че бишьеллыкка керг
30—118800 өр ме
борауладылар.
дәрәдә бер брига
скавкиналар у
еру белән шөгильлан
озак еллар мастер Ма
Зәйдүллин житәчел
Бу коллектив агымда
ң маенда бишьеллы
ты тармышка ашырд
арысы 254 скавкина ү
ердә

нең берге саклануы да кооперация турындагы законны тупас бозуга китерс. Склад модире В. Корнилов һәм өлкән бухгалтер А. Ахунова кооперативта бер үк вакытта бер үк вазифаны үтөгәннәр. Тикшерү барышында В. Корниловның 750 сум акча үзәштерүе мәгълүм булды. Продукциягә чаклап накладонойларсыз озатылуы аркасында урлашуга юл ачылган.

Шушы ук районның «Компьютер» кооперативында ике

Р. Яруллин фотолары

моңарчы беркайда да оес буларан расим равешта көлмигөн алты аешелек чехи барлыгы билгеле ды. Тегу өнберлеран ре зашплөудан алынган ки отчетларда күрсөтelmi, на күре тегучелардан н тотылмаган. Бу коопера на 29,2 мең сумлын ш салынды.

Казалдагы «Энергетика» жана «Мирный» заводдарынын директору урунбасары Г.И. Савин 1987 елдын октябрынан 1989 елдын январь айына чейин финансы органдарынан 36 мең сум керектешкенди алышкан. Бул акча ашыкча алышкан 5,3 мең сум жалгыз бюджетке күчүрүлгөнүн билдирет.

Моядый мисаллар ж
лек. Тикшерүүлөр нәтиж
дә төрлө кооперативла
яшереп калдырылган
миллион сум ачыңа,
торларның кереметн
алыпкан 1,3 миллион
налог алынды. Коопе
лар чын кереметнө
калдыру өчсә төрлөч
шлар. Мәселән, Ва
районының «Комфорт
перативы үз керем
риаль чыгымнары ар
юлы белән 10,7 мең
э транспорт чыгымна
төрү нәтижәсендә 8,3
сумга киметкән. Бу ч
нарга кооператив член
ның таксидә утырып
аччалары да, бензин ба
дә киргән. Предприят
төкчеләре үзләре ое
ган кооперативларда э
га тиеш түгелләр.
форт»ның беренче раис
рант» предприятисе
торы В. Горемыкин ид
куп та эшләп, коопе
тән чыкты. Ләкин аны
сасынан алган 18 ме
сум ачаңны кире кай
биргәң «омытты».

Элбегте, барлык коммуналар да бер төсле. дүртгә жыенмыйбыз. дүтир түгел эшләгәннәр бар аларның. Э менә тәне күбрәк кооперациягыш эләнкөн асрым кезбоза, шуның белән коммуналларның дәрәжәсе дә.

М. ЗАХАР
ТАССР Финанс министр-
лығының бүлөк нәт-
иҗы урынбасары.

(1609)

«СОЦИАЛИСТИК ТАТАРСТАН» КУШЫМТАСЫ

Эдәбият • Сәнгать • Мәдәният • Тел • Тарих

Әкентеңне агуадык —
Никте Жирмен желеге.
Ата белән баянми
Бүтән нәсел көмлеге.

Күргәзмә залларында

**РӘСЕМНЭРДӘН
ДӨНЬЯ КАРЫЙ**

Берьюлы берниче күргөзмө ачылу ТАССР Рассамнар берлегенә Күргөзмөләр залында биң үк еш кабатлана торган хәл түгел. Ә бу юлы исә берсеинән-берсе кызык-лыран биң экспозиция тама-щачылар хөкеменә тапшы-

рылды. Арадан берсе — Петр
Адамович Валюс ижатына ба-
гышланганы, беэнен карашна,
веруча эһемиятле, 1912 елда
Мәскеүдә туып үскөн, 1971
елда вакытсыз вафат булган
П. Валюс ижаты беэнен та-
машачыларга гына түгел, ә
бәлки Бөтенсоюз сыңлы сәң-
гәттен сөекчеләргә дә бик үк
таныш түгел. Мәскеү төзө-
леш-архитектура институтын
тәмамлаган һәм байтак ел-
лар инженер-конструктор бу-
лып ишләгән, шул елларда
сыңлы сәңгәтькә килгән
үзәнчәлекле рассамга бик
озак вакытлар дөньяга чыгар-
га, күргөзмәләрен оешты-
рырга мөмкинлек бирелми.
Чекки анын ижаты тулысы
белән диярлек кирекле илдә
яшәүче хезмәт кешеләреннән
катлаулы һәм авыр торыш-
ларын сурәтләүгә, гадәлсез-
леккә каршылык күрсәтү хис-
ләре белән өрәтөлгән. Анын
эсәрләре озак еллар үзәк
торган кечкенә бүлмәле йор-
тын подвалында саклана.

Пётр Валюснийн ижатын тармакты. 1962 елда ул Красноярск краена һәм Алтайга сәяхәт итә. Нәтижәдә менә дигән цикл барлыкка килә. Әлеге якларның табигатын сурәтләр ул, үзен менә дигән пейзаж остасы итеп таныта. Юлында очраган төрлө кешеләрен портретларын сурәтләр, кеше күнелләрен, жанынын ачык ичкерешлөрөн тасвирлауга сәләтле икәннән күрсәтә. Шул ул вакытта Пётр Адамович, сугышка баршы көрәш темасына алынып, үзен сәясәтгә чытпа түгелдеген, мәхәббәт өлкәсенә нагылтып, көчле лирик булуын даярласый.

Үзенчәлекле рәссамның иңкатына мөрәжғәтәт итү һәм алардан күргәзмә оештырып, башкала, республикабыз та-машачылары хөкеменә тапшыруны үзенә генә хас сә-сәбә дә бар. Үзе исән чакта рәсемнән зур күргәзмәлә-гә чыгара алмаган П. Валюс әсәрләренәң берничесен 1975 елда, илдә иң беренчеләрдән булып, ТАССР Дәүләт музей-үз фондына сатып ала.

II. Валуосның күргөзмөдө урын алган эсрләрә рәссамның хискә бай, уйланучан, эзләнүчән булуын сөйлиләр. Уд эш кына шартлылыкка мөрәжғәт итә. Күпчелек очракта фикерләүне, уйлануны тамашкының үзенә кадыра. Бу яктан аның «Төпчек», «Очып барыш-лий», «Гайлә», «Айда» исем-ле эсрләрә аеруча аерылып торалар. Психологик тирән-ленкә, кичерешләргә, каршы-лыкларга бай «Кайгы», «Ана булу» картиналары да аның олы рәссам булуын раслыл-лар.

Күргәзмәгә килүчеләр алдында чыгыш ясап, аның тол хатыны Анна Вальцева:

— Күп авырлыклар, кысу, жөбөрлөүлөр кичерсө да, минем ирем үзөн бөхөтлө хис итте. Чөнки ул күнөлдөнгө кичерешләрне рөссмгә төшөрөп, аларның килдөөктө тамашачыларга барып життөөгөнө ышана иде. — диде.

Анна Вальцева ире хакында, аның ижатынын үзсн-чөлөкләре турында «Бөхетле кеше» исемле роман да язып бастырган икән.

Петр Валуc әсәрләреннән
төзөлгән күргәзмә залында
аның улы Валерий Валуcның

да әсерлері тезделеп кеткен.
Кече Балюс — этисенен
иқатын қадерлеп сақлаған,
аларның юғалмавы, чөдөлме-
ве өчен қайғыртқан кеше.
Мәмкинделерге чикләне баш-
лагач, ул 1977 елда ГФРға
китөргө мөжбүр була, Сақ-
ларға һәм чит ил тамашачы-
ларына күрсөтсәргә дин үзә-
белән этисе ясаған картина-
ларны да ала. Бүгенге көн-
дә П. Балюсның төрле илләр-
дә егермәдән артык зур күр-
гәзмәсә күрсөтелгән. Байта-
кына әсәрлерә дөньяның зур
музейларында сақлана.

Эйткөнебезчэ, Валерий Ва-

люс үзө дө тора-бара өтисе
юлын сайлаган, рәссам бу-
лып киткән. Аның иңатын-
да шартлылык аеруча өстен-
лек итә. Ул шушы алым бе-
ләй дөньяны, яшәешне күр-
сәтергә омтыла.

ТАССР Рәссамнар берле-
генек Күргөзмөлөр залы фо-
то сәнгаят сәуялеларне
дүзәне чакыра. Бу юлы бир-
дә парижлы Анс Сильвстр-
ның «Карачкы» циклынан
әшләнгән күп санды фотосу-
рәтләре, Нью-Йорктан «Сохо-
фот» галереясынан ките-
релгән фотосәуэрләр белән та-
ныштыра мемкин. Беренчесе

марачкылар аша кеше харак-
терин ачарга хамтылса, икен-
чесе шул як халкының тор-
мыш-көнкурешен, табигаттан
танып белергә ярдем итә. Ә
фоторессанс Борис Давыдов
(Казан) үзекен «О. хатын-
кыз!» исемле сурәтләр цик-
лы белән хатын-кызын ялаң-
гач тәнен, мөгълум әбзәз-
ларын тамашчаларга тәкь-
дим итеп шанкяттырманчы..

Шушы көкнәрде СССР
Рәсәмнар берлеге ағзасы
Юрий Аваньевка 70 яшь тул-
ды. Зур тормыш юлы узған,
Бөек Ватан сугышында кат-
нашкан рәсәм үзенең күргәз-

мәсәни шантайтып кыккап аэро-
лөнгөп, житди карагал. Ул
никат иткен аэролөрдөн рас-
самның дөньяга кырашып,
хольди-табигатке айдгара мөж-
кын. Ю. Ананьев дөньядан,
тормыштан лым ээли, ул ма-
турлыкка битарап түгөл.
Әсэрләрнең тематик төрлө-
лөр (сууыш китергән фажиет-
лөр, тынчылык өчен көрөш,
туған як табигатена мәдһия,
хезмәт кешиләренә багыш-
ланган портретлар) аның
актив тормыш позициясе бе-
лән яшәвен сөйләләр. «Су-
гыш еллар нямәге», «ТАССР-
ның атказанган врачы К. В.
Чугунов кабул итә», «Чик
сакчылары» исемле картина-
ларына рәссам аэрута жан
жылызлыгы салган. Шуна да
төөсирлө, тыйбратде алар.

...ТАССР Россиянар бер-
легенә Күргәзмәләр залы-
да өнә шуңдый күргәзмәләр
ачылды. Алар үзләренә та-
машачыларны чакыра. Кил-
гән, күргән кешеләрие алар-
ның берсе дә битараф кал-
дырмас дип уйлаларга кирәк.
Кайсылдыр сокландырыр, уя-
ландырыр, үзене дәшәр, кай-
сыдыр үзенән әтәрер... Ә
сәнгатьнең бөтен көче өнә
шуңда да иңде.

Р. ГЫИЗЗЭТУЛЛИН.

Рәсемдә: Күргәзмәләрдә урыш алган әсәрләрнең кай берләре. «Абитуриент кызы» (Петр Валиос әсәре). Юрий Ананься өлгә әсәрән «Бабай» дип атаган. Күргәзмәгә килүчеләргә Анна Вальцева үзенек ире хакында сөйлди.

М. Коаловский фотосы.

«Фажиға» исемле мака-
мие язганда («Соц. Татар-
стан», 12 апрель) мин аның
ондый «юкорылы» — до-
млы булуын һич уйлама-
н идем. Ака бөрте рәвеш-
тә инде мәнә дүрт яна мә-
лө — М. Маликованың
Тагын юбилейлар турында
«Соц. Татарстан», 29 ап-
рель), И. Нуруллинның «Га-
ли булмый» («Соц. Татар-
стан», 13 май), «Тунны утка
кыймый» («Соц. Татарстан»,
9 июль), М. Мөһдиевнен
Тыныч яшарга хакыбыз
» («Соц. Татарстан», 8
июль), мөкалөләрә басыл-
ганы. Аларның исемләре
нәни ия тора — монда инде,
сөдм — бетте, теләсәгез
ишлагез, дип дәшми ка-
гырымны димә». Каябер фи-
ерләремнең кабыргаларын
яңдыруга инчкә тә түзәр
идем өлө, ин тәжәбә шул
булды — оппонентларым,
мәгълүм мәсәләдә Акиш,
Чурпан, Кысла кебек, маңа-
дагате суз сөрешен төрлө
яңа — үзләренә кирәк бул-
ган көчләрне сәйфәргә ты-
гызлап Дәрәс, мөһлә бик
сәләхәтле Утмын дө мән сә-

да мике Октябрь революция-
сенен өнөмүктөн кечерайту-
да һәм 20 иче еллар татар
едобиятынын унышларын
тиешенче баяндоомен өчен
төнкыйт ите. Төнкыйтле-
гач, элбәтте инде, күсөннең
зуррагы кирәк — сүз икен-
черәң нәрсе турында барса
да, ул гомуми ниятимагый-
сәлси тормыш мәсәләләренә
көрөп ният:

«Коммунизм, янәсә, нигезсез хыял. Октябрь революциясы — Ленин һәм большевиклар авантюрасы, граждандар сугышы да алар башлап жиберделәр, сталинизм — ленинизмның турыдан-туры давами... ди сөйләү һәм лау модага керде», — ди ул. Һәм «бер төркөм рус публицистларынан күрмәчкә, безнең һайбер әдәбиятчы һәм тәнкыйтьчеләребез Октябрьдан соңгы әдәбияттан гаеп эзләргә, аның күп сәхи-фәләрен кара итеп күрергә һәм күрсәтсәргә керештеләр. Безнең Р. Кукуншын да, күрәсеп, шундыйлар җәмлә-сеннән», — дигән хәтм дө-ктырын куя.

гыз, оппонент. Инде бер төр
нем урыслардан күчерүг
нилгәндә... Әлбәттә инде
бездә алардан өлге алмы
гына берәр нәрсә өшләнерг
мөмкинме соң?.. Аһ, ләш
дә булыр иде ул хет шушы
соңгы житмеш еллык югал
туларыбызны авыздан кә
төкериб генә, аларга ияре
ненә сөйләсән. Бөз татарга
мыны инде кирәк фәкиг
турында сөйләгәндә кемнән
дер күчәргәч алып тору
лар?..

Әдәбиятга мұқкин. Үзбег
нен татар әдәбиятына.
«Егерисиче еллар әдәби
тыбызнын XX Һез башын
тин күтәрелеш һәм чәчә
ату чоры булды». — ди
яз мөхтәрәм профессоры
быз. Һәм ул бары тик 192
елдан соң ғына — «Лени
чоры белән Сталин» чор
арасынан тирән сызык
үткәннен соң ғына — әд
биятыбызнын түбән
тешә башлавын таный.

де баягы, тагын шул «хаталары да булган» диип неңә котылабызмы? Башка чара калмый инде. «Унай йогынты ясаган» дисәң, аның туган илсизгә бөтөнләй китеп баруын ничек аңдатырсың? Тукайдан соңгы поэзиябездәге иң зур талантларның берсе Ш. Вәбиң иканын да «гөрлөп чәчәк атты» диип баяларгөдер, бәлки? 24 яшендәге гомере өзелсүн уялап «халык бәхетке өчен көрөшкән бирде» диип үзбөзгә юктейик, әйдөгөз, Тагын да жинелсәргә — аны бөтөктәй «дошманга» ук чыгарып. Дәрдианд. С. Рәхмев. Ф. Әмирхан икатларының беек Оңтлордәң соң иң рәшәдә сүнөп калуын алдагы маңалда әйтпә үткөн идем ниде. Бәлки, аларны күрмәгәншә салышырга кирәк булгандыр? Юкса, әнә бит оппонент: «Фактларны әйтсәгә теләгән фикергә туры китереп сайлауга, димәк тенденция».

күкөй алтын булмый. Бу мөгдүлүм мональ элди иштаткан, анын да бирок классик лзучыларыбыз эсэрлерине карата аерууча турй киле. Хэлбуки, эдоби эсэрлеребинге сыйфат лгынын — зур саягаты югарлыгынын чыгып бөл бире белмзү — бугенге эдобиат белембезиник юмшак лгы. Нича дисте эллар довамьнда без лзучыга, анык эсэрлерине ле социаль лктан. ле узасбз уйлап тапкан лртөрле формаль теория-талалардон чыгып бөл бирел килдек. Элит, Тукаевизмизин юз казанышы байлары, мулла-ларгьин сугуде, ле булмаса магьрифтчелек реализминан китеп, критик реализм эдобиаты лрларынан плаадарь лупал ауда кен... Бу теория логиканы давам итеп элитск, совет лзучыларынын унышы, элбатте киле, социаль-листик реализм юкат метод-дын узлештерулереиде... Бу-

һандаһны бик теләсәк тә «Аңгарлаklar» белән лешә куя алымыбыз. «Матур туғанда» әсерендә шулай ук хакыйҡат бер түгел, өч типке авызыннан берьюлы әйттерелә де, «Шенспир һәм Пушкин кебән дөнья классикаларын хәтерләтә түгелме?» дип бая куярлык кирәк һич күренми монда.

Зинһар, чаманы югалтмайың.

Житмеш елда формалашкан сәнгатьте уйлау стидебез совет әдбиятының башка бик куп, хәтта без классик әдәбиәт дип йерткән талантлы әсарларға да күпмедер үзенән тискәрә эсен салып калдырган. Уртакул янса Йомшан әсарҙа исә социаль трафаретлар белән аш итүне, гомумән, гадәти типик бер күренеш дип санаға була. Мәулиларыбызның дорисәсен, әсарларек бәйсән төшерергә теләп йтүем түгел... тышкы алтырау артында ни ятканын ис-

да юк түгел: Акмулла, Дәр-
монд һ. б.

Мөкаддә Толымбайның
иқатына да шундый ун на-
раш. Аның прозасы турында
ул. гомумән, дашергә дә иң-
рәк тапмый. аның каравы
«өдә шагырь дә бугай» дил
аның бу өлкәдөгә: ижатын
юкка чыгармакчы. Ыч югы.

Урамда буран,
Мин ойда торам.

Төрөзө аша
Тик авыз ерам.
Эй, жыл выжылдый,
Буран дуылдый,
Ачулы песи

Кебек чыыдайы...
кебек кече аяктын нанилар
күчүлөнө сенеп кала торган
шыгырлар, хикәяләр аяа
алган, олылар өчен иякт
ител, хикәя-повесть-ларында
20—30 нчы аякт татар аы-
лы тормаынын, аылы агай-
ларынын рухи доньяларына
үтөл көрө алган һәм алар-
ны үзлөрөнә генә хас ха-
лыкчан миалды деталь — ко-
лорчтларын өдөн асрда да
чагылдыра алган едил ика-
тына мондый «бөл» аз ди-
гилде урынысыз.

АЛАЙ ТҮГЕЛ, БОЛАЙ УЛ

дән кайткач, Г. Толымбай-
ның туган авылына — аның
туган йорты нигезенә баш
карга килүен дә әйтеп үтим
инде.

М. Мәһдиев, Толымбайшы
өзет терле гөңәләрда сәпәл-
дә бөтәргәч, азынып, күрә-
нә, бер кызган шәһә хәттә
ның юбилеен үткәрүдә җәт-
ләшкән бүгенгә замандашла-
бызыны, шул испәтән халы-
быз мәдәниәтне үстүрүгә
әм пропагандалауға җиксез
ур хезмәт күрсәткән жыр-
чы М. Гәлиев һәм фольк-
лорчы галим Р. Ягфаров-
арны да бәтәреп ташый.
ларга да бик «эффектлы»
ыскылдау ташый: бары-
ыз, ләһсә, әнә, башка эш-
әз булмаса, Сталин туган
ән бар, әнә Гитлер туган
ән бар, әнә Берия туган
ән бар... жырлагыз, сөйлә-
з...

Узең дөк түгөл дип саған кеше юбилейенда нәткан өчен генә саф. Нәсел кешелары, асым-мөмсөз ниядидер бер ахмаң-чыгарып, кимсетергә ма-шинуи кичек ақламан ки-дә..

30 нчы елларда кыи кә-жөйтөн вульгар социо-пламның бүтене бер чагы-шы диничо, ни динен мо-? Шуу ул формаль чык-гөндөк, үткөнәргә кпа-максимализм, кеше шө-ен изу, минерализм, лав да шөкер, эде ярып

шутасы бар — финлердин
болжолунан суз салам кебек
бит ул, хазер тузарга тора.
Ботелай тузып бетканче
дип, укучы алдында уз фи-
нер юналешемиз набат тор-
гызып дин, кулга калам
алуым иде мена. Дорес, М.
Мэхдиев уз язмасида «без-
ден элекке студентчида»
дип ике жирда бик пичка
гепо итеп асыялыкый асы-
зындымы. Укутчуларыма
жаршы суз айтте унайсыз-
дек, албетте. Хазер, бу куз-

А. ИСАЕВЫН ИЖАДАЛАР: Фа-
хриетдин ТИМЧИРИН КУЗГА-
ЛАРГА ОМТЫЛУУМ ИДЕ. Иң
адамиятлесе, буген суз ире-
ге алудан башы өйлөнгөн —
замана кукелена туры кил-
ди эффектлырак телесе нин-
ди еста атыкан детал-факт-
ларына да зур ачыш-хаып-
каты дип тикйдым иткан өдө-
бият экстремистларынын
20—30 ичы еллар өднлөп-
рен күпмелер сакларга ният-
лөгөн идем, Аларны теге
яки бу гаспларе өчен гадете-
безче юпка чыгарырга ашы-
кым бол-

БЕЗ ЭЛЕ КАЯ БАРАБЫЗ ? ..

Өгөр дэ өдөби-икат про-
ессынын специфик үз үсөн

гос. өйтин, Татарстан Язу-
малар, Базардүкен, 200, 200

көртү безнең уртақ бурыты-
быздың бағамы.

1

М-
О-
СН
М-
СН
СН
М.
М-

на
ай
Г.
гу
на

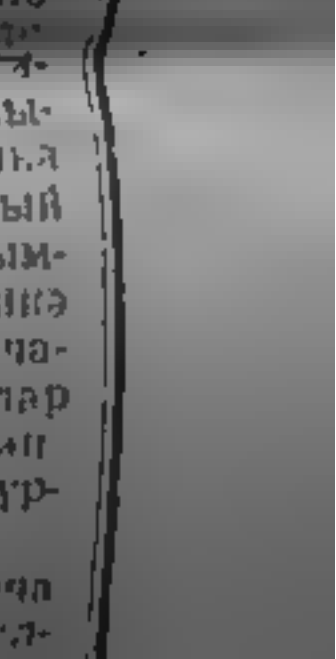
ли-
сл.
ла-
бе-
үз
иле
дә
гла,
има
гын
бе-
ла,
нди
пәм.
дә-
енне
акы-

ма-
ста-
йсы-
—
тә-
эх-
лук
әрдә
тәди-
яши
чесе
жит-
ныиа
чсез-
прон.
н ис-
куп.
н бе-
лзаре
нәре-
нхти-
елю-
хата-
шуны
нәре-
илар.

Н.
А.А.
С.А.

...ициялар... Мамин ду-
нча башии жырчтарын
иниерчларын калдырмакка
арышам. Буш азыт ду-
нда, ии яратканым — та-
гаты кочагында ии та-
ркии алысы да сираи ала-

Искэндэр ЯНТИМЕРОВ

Яңа китап

Рәтмәндедә элестән үткән
сәндәрәп килгән үз рутн бә-
лыгыгә кул сәлтәп кәрү, үзән-
дәгә күтәрмәгә куракчә күр-
шә чыгыпчын майтә күрмә-
шәңәк бәзнәк кәңгәгә кәдәр
үк киләп жиктән кайтабазы дил
бәлмәччә буламчы. Бу күрмә-
шәңәк әдәбиятыбызга, поэзия-
бызга фидәкләр хезмәт итәрә
килүчә аш шагыйрьләребөз
үзләре дө сәзләп булса жә-
рәк, Әйтик, әлә үзәнәк бәрән-
чә шыгыр чыкчын күрмәкчә
шагыйрэбөз Гамилә Афзал сүз
башы беләк «Казан утлары»
журналымык быялгык бышчәң
сәминдә бәстүрлп чыгарган
аш шагыйрь Илдәр Хәсән
үзәнәк бүгәңгә замана турын-
дә борчылып аяган «Авыр-
та» дигән шыгырендә:

Жырга йодрык тейгән
«Пәһлавандна» арта, — дч.
Бу юлларның бүгөнгә поэзия-
га күсеп күтөрүче тәнкыйтьче-
ләргә өдреләнуы көң кебек
ачык.

Әйе, бүгінге поэзиябездәгі
ұнышпадың, сәлемге яш
шағырларбездің күрмәске ты-
рышу — миллил игилісмыбыз-
ның ғарип бер күрмәше үл.
Хәлбуки, бүген поэзиябездің
чын мәңгісінде шағырды бу-
лып жйтешкән, чағыштырмача
яш, өмме інде өлгергән,
шиғырды өлкәсінде буын ны-
ғытқан, шул өлкәде жиң сыз-
ғаным эшпауче ир-егетларбезд
бар.

Шуларның берсе — Госман Саде.
Шагыйрьнең әле быел ғына

деңиз кырындагы кыргыздардын иш-иш-
ри жанынтыгы «Тайфун күзө»
ымына өнө шундый натыйжага
келет.

Деректен өйтенде, безенде-
мечен — публицистика заманы.
Газета журналдарда диссидент-
китап брошюраларда диссидент-
радио теледиданда диссидент-
ақыр килея жаңылыш-мынгын
дарда диссидент, өлла күлме
кызыклы публицистик мөсьөлө
күтөрөлө, мөсьиктыргыч бөксө-
лөр барө, Шушыр мохитө ша-
кылдыга чым шагыйрь булун-
кыла алу жеттө катлаулы да
Көлем, заман, укучы зыягыч
кызыклы прбсөлчалар үзөнөк
үзө сине публицистиктега тарта
Ул гына да түгөл, бүгөнгө ша-
гырьлар берысы да публицист-
тик темаларга шуинды абырыш-
дылар ки, без барыбыз да ая-
тыр-кытыр кылыч чөкөлөштер-
гөн бөксөлө, публицистик ша-
гырьларне генө кабул итө, шу-
ларны азууларны гына чык-
талантө сөмөй башладым. Нин-
ди зур ягышуу!.. Безенм тагын
бер чираттыгы мөсьуубызыз...

Һәм кинәт, шушы шау-шулы
көндөлек шөрләвектә «Тайфун»
күзәткитәбчә битләремнән уй-
чан ғына, салмак кына, -сәбәр
гына, берәз ғына сәгыйшлы: дә,
үзек өзгөч моңлы да булган
шигырь юллары ағыла:

Уйландыра көзнің һәр
мигселе...

Кайда жазор былбыл,

* Госмен Саде. Тайфуи күзе.
Татарстан китап нәшрияты,
1990 ел.

«Сагыныгыз беэме!» —

диделер да
 Жылы ээлеп ерак кителер
 («Көзге сукмак»)

Э мене «Карагай» шыгыра:
 Иштеле кичке тынлык аше
 Аглар куган товыш:
 — най-най-най..

Каршы ала кичен ат көтүм
 Төнгө сөкчү — алгыз

К. С. Д. А. —

Сүз дә юк, монладыра
йландыра, хиске бирелдер
у юллар. Бакетке каршы,
Тайфун күзе» китабында мон-
у юллар, строфалар, ши-
рылар байтак мына.

Юк, мин ич тө Госмөн Садик
у китебында гөл мохлы-уну
н китеб-салмак шигырьлар
не таъким иткен дип айтер
жыңымыйм. (Герч мин алар
ык күүрөк булуын төлө
дем) Элбэте, Г. Садэге да
аман шаукычы, публицистик
наукумы кагылмый калмаган
үгүнгө шау-шулы заңдама өр
үктөй ир-өгөт шөгүргө ую
наукум кагылмый калса, ге
көл тө булур иде. Заманын
ыңысызлыгы, бүрүлж-жыл
сизте белен мавыгу киталын

мөмөнчөп үк күрөчөп төрө
илзилчөп үзө гөчө түгөт
еттө аныч күзө, үзгө, ич шау
өгөч мөчтөсө — «Тайфун кү
нө» Элбөттө, китопныч ысма
ныч публицистич эталогон
өзөн билгөли. Г. Садов күп к
ө шыгырчөдө бүгөчтө көп
төбөчөчөдө китопныч кайы

ыңа келерге турганда кайна-
 рыңа көрө, нәрсәңдер я-
 ый, нәрсәңдер кире кә-
 вәткә маршы, бүтүңгә кендә-
 йлә зур рухи дефицитка ы-
 ыңа барган игеләкләлеккә ы-
 ый, кендәлек тормышыбыз-
 ыңа мул булып торалып мата-
 ыңа охшаксызлыкны, нәму-
 ыңлыкны, көшлөксезлек-
 ыңа кире кага. Дөрес, бу охшак-
 ыңа бер публицистик шигырь-
 ыңа деб яктан нефис сәнгәт-
 ыңа югарылыгына жите кө-

зүшкөртөлөп батмаса да мач-
кит. Эмне көрүшүчө, бигрээ
те соңормойча, нөпү менө бу-
ган көрүшүчө бу шигырлар-
ноң жамгыятобазга миреклөгө
көп кабаң ачып. «Үлмөсөн ди-
сөк жыш», «Чернобыль» (бу
шигырьдөгө:

Гамьсезлектән арындырык
Көшә дигән табигатьте, —
дигән юллар чын шигъри
булып чыгырылар», «Кө-
дәмәсн бәзән, үкүтүчә,
«Күр», «Хәләр төбә» дигән ши-
гъриләргә һәм «Көмеш йөзә»
поэмасын мәң, «Виз шундый кө-
рәләр әсәрләг дигр мәдә.

1. Сәдә, күпчелек татар шагыйрьләре кебек, асылда туып үскөн кеше. «Айылла мәхәббәт» исемле бер гәнә шыгыр белән дә ул азылны төгәл өй-төп биргән булып киде. Бу җиддәле юмор белән әртәялгән шыгыр уңалты шыгыр юл белән асылны ача да куя. Бөхәткә каршы, асыл һәм анык табиғатен мәтүр шыгыр алымчор белән сурәтләгән тагын берничә шыгыр бар китапта. Алар аттрик геройның эчкә дөньясындагы асылча көшәлеклеләк белән сугарылганнар.

Үзгөн балалар матбугатында эшлөөгө да таъсир итми көлмөндүр, китепте балалар да ошолор да яратып көбүл итерлек шыгырлар бар. Эпбатте, болар китепник дилелзориин жикейтелер, бекеталар.

Госман Садо уя кадр төм
кыйтыт ыркөлөпөт үскөн ша
гырты түгөл. Мона беренче
ратта безиң тәңкыйтың м
алда өйткән алачарак гадәт
сәбәпчә. Әмма шагыйрь икән
мәңгегәчәдән игтибарын
аңкы уңай сүзгә ләв. Бу ме
каләм өнә шул уңай сүзнән
зур сүзнән һәңи генә бер өл
е була алысн идә.

Горьд РӨХИМ

«Сөмигы! Бездә тамәке
гәчкән сөткә Икәнчәң значат.
Ягын кен урманн төпкәң
дәп үтә. Хәсәр төпчәктәр
агзыннан да кәдәрлеккә. Ма-
тур бәлән батпын жырә су-
сытлап алалар. Кен иңтә-
шул эләктәрә. Электәрә дә
икәнчәсән кылап йәгәрә. Эт
һөбкә чылап һерисән Ары-
та, ей арыта малай! Я хола,
ул аалырга түземлек бир-
сән. Марафонга чыгсан, вәл-
дһи. берәр призлы урынны
алыр икән. Электәккә камыр
баныны С-гытә түгел икән
ми. Төпчәк кылап йөрүгәң
файдаһы нык тиде, малай.
С-гытә бер аң эсәндә гәңә дә
12 килограммга кимиди.
Төпчәкләр сузугы балыклар
хөбкә — эләккәндә эгәдәр,
эләктәгәндә юк. Шулан да
бер кенә бәстә дигәннәр
елмәеп алды: иңе суырыр-
тым «Мальборо» төпчәккә тап-
тым. Беренче суыруда аңга
кылаһми тордым. Икәнче
суырунда шатлыктан баш
аңларын жырә барып төш-
кәми. И Төпчәк жынынаңчы
коллекта тарым аңаңга чы-
лап торгызыдылар. «Мальбо-
ро» төпчәккә суырымчыны айт-
кәч, атар да йиштан азы.
Берин-беринчә аныттым
аңларым. Төпчәк алау бик
аңымчәкә төштә. Сөмигы,
Эһнә ең кәңә кен сонарып
бартап икән, ата прогуды
дип чыгарып та ташладылар.

ТӨПЧЕККЭ КАЛСА ДӨНЬЯҢ...

Юмористик хикәя

Төмөкө төпчөгө өзлөү уважи-
телиниин сабап була алмай
тукан. Шууан дин алаттын
лар бөхөслөр комиссиясынд.
Ана эш изилерге өлөгө вакыт
ки. Эңгек батырменч 50
кыш пенеленсе кон күрөбөз.
Ботинкаларын табаннары
күптөн тузуп-кузуп тоште.
Анасын алып булмастыр.
Чормода сабанан калган ке-

е юкз чабата бар иде, шуны
неп йордем. Ул да тузгач,
лаваякна калдым. Аяклар-
ы юарга вакыт табып бул-
мый — чебиләп беттеләр.
Далбар белән да эшләр хөр-
неләп бара. Кышна быел
русстан гына керергә ту-
ы килер. ахры. Моржлар
екцияснә керергә исләп

гып кую зыян итмәс дип уй-
лым. Сәмигә, минем тор-
мыш гел хәртн генә икән дип
уйлый күрмә тагыл. Кичә
шундый шәп төш күрдөм:
сине сөйләмн булма, атыр.
Имеш, тар гына сукмантан
төпчәк эзләп барам икән.
Шунда алда бер кечкелә тау-
пөйдә булды. Карасам, төп-
чәкләр өеп куйганнар. Ниядн
генә төмәкә төпчәкә юк анда.
Барысын да суырып карарга
тырышам. Тартудан төмәкә
туңгач, тегеләрне капчыкка
дыгынчыләп тутыра башла-
дым. Үзем уйлыйм: бу ниндә
бер елга житмәс дә, иртә
елга житәр әле, дим. Кап-
чыкны көч-хәл белән жылкы-
мә салуым булды, аныма
гына ыңкылдап бер ыңкыл
машинна килеп тунтачасын
мәй Карыйм, машиннадан бер
началынк чыга. Тез буып

нарым калтырал ките. Тә
мәкәдән колак калкырды ин-
де, төпчәкләрдән дә мәхру-
ктәп ташламагае, дим. Теге-
миңа күз төшөрәп аалды да
«Безнең нык үскән социа-
лизм илендә, жигмәсә, үз-
гәртәп кору чәчәк аткан чор-
да, дәрәжәләр күч, хәзәр үз-
ташла калчыгыңны. Чит ил-
корреспондентлары киеләп
чыкса, хур итсәң!» — дид.
Шулчак ишләргә дә белтмә
торган арада, минем кадары

нәрсе, начальствоны тыңла-
майсың!» — дил, миңа бер-
нә кыһан көтөргө тоңдырды. Шу-
чан бахеткә каршы, уаңы-
мистем Кабыргамга тәжәк
жылычы коллегам Хәйрүш
шәп кенә төрткөн икен. Үз-
сөйләшкә: «Тор, нәрсе сата-
шып ятасын, төпчәкләрни
жыырга сонга калабыз бит
тизәрәк икен!» — ди Урамг
карышым, таң атып кына ки-
лте, Гомергә дә зыңна дил б
вапкытта торганын булмады
Киткен, Хәйрүш алдан, ми-
врттаң. Ул көнне икебезд
биш төпчәк таптын, Умышл
саяхаттан шатылыбыз эч
безгә сыймады. Хәйрүш,
сфланеп китте: «Без ләшк
Совет илендә», — дил жы
сузламчы иде, тамагына т
мәке төтенә тыгылды. Жы
лышы урыпта буылып ют
дәрт тоңдынды.

Бүтөн дө Хайруш бөлгө
төпчөк, юлларга нсөп бар
хатны да аның килтәнен көт
көн арада гына язам. Әһ
әнә килтә! Ярый. Соңгы
куш, үзөңдә ин халлар бар
түкми-чәкми яз. Төпчөк та
балсан, минем өчсә дә р
зәтләпәп тарт, яме. Үзәңк
артса, посылка итеп сал
Күп төпчөклә урыннар бул
са, берүн телеграммә сук!

Ярыя, пока, чау!

гытты демократия менен
тан саяс. Шыраш багытыш-
лар динияты көчсөзлөң.

Ә патша өлесте диктаты
өле куәтле-көчле иде... Ди-
мәзі, Распутиннің бағла-
нышлары диктаты Россия
империясендегі барлық за-
коннарды да өстенорак иде.
Императрица Александра
Федоровнаның бабул иту
бүтүмүсүнүн чыында, генер-
ал Дукановскийге аякта-
ры калтырып, куямаге тир-
леген аракисына абышкан
иде. Патша хатыны томам
пресыган калфатта ана; сий,

«...шары» профессор, профессор, сәйкес дәрес сөзләмәгәннән, үзиде. Шунда үз сөзләмәсәй, раф министр, дәресләгән, мисалы, елман иде. Дәрес көчөсүн ачты, ачты, икә, бу сарай түрәе йөрәкчә, аңа каршы мәдәр жәтмәсә көрәп кидә. Һәм мәнә императрица бүтмәсәндә булган тәтәтәкчә вәкыялардан соң обер-жандарм, монархларның укалары үз дошманнарына каршы миядәләргә һәм патша хатынының көндәргә карашын үзәннән чыкка жибәрәргә вәкыт житте, дигән ютәккә кидә. Явыз дошманы Фредериксның канаты астында кайзер ағетһынң оң коруы турында хәбәр алгач, Джиуковский аңы фац күтү өчен чаралар күрдә. Ижандармнар башлыгына Фредериксның үз утарында немец агентларын яшереп атуы турында кире кагылгысыз доклиләр жироиде. Кыскасы, ул министрның чык йөзән күрсәтәргә, алынч алган доносларының сәбәбән ачып салырга тели иде. Мәнә шуның өчен дә Джиуковский, жандармериядә чит ил агентларын эзләүдә үзе үч юл куеп килгән ялкаулык, кымшанмау атмосферасын бозып, кинәт үзәрдә һәм маньяларга хас тырышлык белән Перинов тирәсендә тозалар куя башлады.

Каһзәр агенты . Төстөш
жандарм шымычларының
ана каршы булган активлы-
гының югары чиновниклар
арасындагы ихтиригалар но-
тижәсе икәнлеген бишына да
китермәдә. Хәер, әгәр ул
моны белсә дә, аңа жинсә-
рәж булмас иде. Нәтижәне
ничек тә үзгәртпә булмый
бит. Казанда үткәргән сәла-
рың кире? кайтарып булмый.
Өстәвенә тагын мондагылар
да аңардан нотылырга жие-
нәләр. Әллә качаргамы? Лә-
кин кая качарга? Фатерланд-
ка? Ләкин сугыш вакытын-
да бу жинсәл эш түгел. Әгәр
ул хәер еөнә кайтып төшсә,
аны хыянәтчеләктә гаеплә-
чәкләр. Рохсәт алмыйча мо-
ны эшлөп булмый. Әя бас-
кычын атлап кәрегә дә әл-
гермөссөн, сине, ике мулчы-
нан тотып, әйбәтлөп кенә
термөгә илтәп ябарлар. Мо-
нысы да әле бик уңышлы
булган очранта. Разведкада
уңышсызлыкка очраган ях-
шы разведканың яхшы табут
көтә. Кем әйтмешли, чынына
карап ихтирам итөләр. Мо-
нысы инде бик төгәл үтөл.
Ул үзе үк разведкада эшли
башлаган сәлләрында Польша
князьлегендә ике кешене те-
ге донята жибердә. Ул чак
Польшадагы резидент апа бу
кешеләрнен ике аякы агент-
лар булуын айтте. Герхард
Хаген бу эшенә барыннан

* Ойстерланд — ватан (нем.)

йотанмиш шартларга
 кайтавиз ботан миде-
 ди динлар: ашгарга,
 тош илдиз теге ашгар,
 Кара кортга шумли буе-
 ачка ташырган калч
 дге кешене исена тошер-
 Чиновикине сетап алыр-
 кушканда резидент ашан
 дында берлик картларын
 мады бархалла Тростан
 ге кешени эсепте, узин
 риканми астына куеп, уз
 дыге белон гена толте:
 танирга сукирларга буй-
 нучи кечкен бер кеше
 бу булып каласы килмде
 ыл.

дары шовынның шартла-
герман агенттары тарапы-
дан. Дүң түрдегі туралы
информация д. арқылы
өзіндерде Төстің шарт-
латының салны алуының
иізде різінде әміре
ғенша шул завед белан шол-
альдаған иде бит Дивер-
шенска ыра орлыларына
өчеп үстеріп өчен дары за-
ды тыросенде суыкы тычқан
ырышынды белан казынды,
езидент ярдомеңде уя шу-
лы бер зиче белан таныш-
ы. Әлеге зышченең улы,
қонжал куттаруда гаепле-
еп, каторгага жиберелген
әм шунда үлеп калған иде.
Әлеге бахтесіз бөңде бердін-
ер улының үлеме өчен
ластылардан үч алырга би-
елеп барған һәм моның
өчен бар нәрсеге дә әсер
улған. Теләсе дә, теләмәсе
дә, ул Германияго каршы
уғышта царизмның жин-
еүе ағында торучы больше-
виклар позициясенә басқан.
Германияның Казандағы
регентурасы менә шуынан
рейдальнырга була. Төсташ
үзен, агитация-диверсия зш-
таре алып бару өчен Петро-
град партия оешмасы тара-
фынан жиберелеп, под-
полыбеда зшләүче большевик
(кукушев дп тагыта). Ул
Аглетдиновка большевиклар
партиясына керерге ток-
тыпн итә. Тегенек ризалығын

агента соң, агент ана
РСДРП өзгәсызыңк ялған
билетын тапшыра һәм, сине
партияның гомуин таркитан
чыгарма булдан, үзенне
чакырмыйча гына кабул ит-
телер, дип ачылат. Уставын
белмәгән Әгәлетдинов б
шулай булырга тиеш дип
антын Агентага кешеләр-
нын психологиясен, үз Ватан-
нарын чит ил . агентларына
сатарга теләмәүдәрн иска
алып аш итә. Төсташ Әгәлет-
диновка «партия поручение-
се» тәртинбәдә, өзәр продук-
ция складына кереп йөрү
хокукы булган араклы бер
кеше табарга әмер бирә.
Аннары шул ук кеше арны-
шы складын саклау система-
сы турында кирәкле мәгълү-
мат кыя. Кыскасы, ул за-
водта зур диверсия оешты-
руга өзәрлекне шактый кин
жәелдереп жиберә. Менә
шул чак аны узып кителәр:
губерна шәһәре хоточкыч
шарлаудан дәр селкисә.
Төсташ тик шунда үзенәң
дублер гына, фаш ителү ұп-
нынына мәтелү куркынчынын
нан саклау багы гына бул-
ганлыгын аңлыа.

Заводын торгызга зур
суммалар бирелә Әйтерсен-
дә, бөтен губерна тик шул
завод өчен генә эшли. Ней-
трал Швейцариядә алынган
яна жиналдан сатып алына.
Кай-ай ярым вакыт эңсидә за-
водын томам торгызалар.
Һәм анын күп санлы төрбә-

лары. дошман гаскәрләре
лары утында янсын өчен.

Түбәндәге мәхкуматлар: 1. 1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-2416-2417-2418-2419-2420-2421-2422-2423-2424-2425-2426-2427-2428-2429-2430-2431-2432-2433-2434-2435-2436-2437-2438-2439-2440-2441-2442-2443-2444-2445-2446-2447-2448-2449-2450-2451-2452-2453-2454-2455-2456-2457-2458-2459-2460-2461-2462-2463-2464-2465-2466-2467-2468-2469-2470-2471-2472-2473-2474-2475-2476-2477-2478-2479-2480-2481-2482-2483-2484-2485-2486-2487-2488-2489-2490-2491-2492-2493-2494-2495-2496-2497-2498-2499-2500-2501-2502-2503-2504-2505-2506-2507-2508-2509-2510-2511-2512-2513-2514-2515-2516-2517-2518-2519-2520-2521-2522-2523-2524-2525-2526-2527-2528-2529-2530-2531-2532-2533-2534-2535-2536-2537-2538-2539-2540-2541-2542-2543-2544-2545-2546-2547-2548-2549-2550-2551-2552-2553-2554-2555-2556-2557-2558-2559-2560-2561-2562-2563-2564-2565-2566-2567-2568-2569-2570-2571-2572-2573-2574-2575-2576-2577-2578-2579-2580-2581-2582-2583-2584-2585-2586-2587-2588-2589-2590-2591-2592-2593-2594-2595-2596-2597-2598-2599-2600-2601-2602-2603-2604-2605-2606-2607-2608-2609-2610-2611-2612-2613-2614-2615-2616-2617-2618-2619-2620-2621-2622-2623-2624-2625-2626-2627-2628-2629-2630-2631-2632-2633-2634-2635-2636-2637-2638-2639-2640-2641-2642-2643-2644-2645-2646-2647-2648-2649-2650-2651-2652-2653-2654-2655-2656-2657-2658-2659-2660-2661-2662-2663-2664-2665-2666-2667-2668-2669-2670-2671-2672-2673-2674-2675-2676-2677-2678-2679-2680-2681-2682-2683-2684-2685-2686-2687-2688-2689-2690-2691-2692-2693-2694-2695-2696-2697-2698-2699-2700-2701-2702-2703-2704-2705-2706-2707-2708-2709-2710-2711-2712-2713-2714-2715-2716-2717-2718-2719-2720-2721-2722-2723-2724-2725-2726-2727-2728-2729-2730-2731-2732-2

Тесташ инструкция буенча
илемдә: Флора белән бу
инженерлар турында
сөйләшкән хәбәр итмиде. Мә
р резидент барыбер бу
ылда белә булып чыкты.
Выкидник, суд тикшерүче
барышыгы белән, Хагенна
ның бу хатынга карата хис
ләреннн иң дәрәжәдә тирән
тулуын сорашып белсәргә
төрдә. Выкидник, албәтте
Флора — Суконный бистәс
андасынын башлыгы «Кос
я абыи» шахматчына керү
гә гадн бер хатын — тиз
онны ытылачак, дип ышан
ырырга тырышты. Тесташ
ни яхшы аякый иде: әгәр
л өлегә томана элементчә
шерен фохшлар керт
юлдызы, әнда тик янә гнә
удуп торучы өлегә Флора
а ташын булуы турында
иткан булса, аның ямашы
шундук, ул тунталган «Бол
а» мөсафирханәсендә үк
кәл ителгән булып иде. Дош
ман ягында кыз-хатынга
гашын булган разведчик —
ул тилә хисләреннң өсире.
бу хис белән, сикерчеләр
гөслә, снн яратып Нәргән
өлегә кыз-хатын гына түгел,
аңың хужалары да идара
итә. Мондый разведчик янә
кыяләт, янә аягыш адым
нар исәү дусагысында төрә.
Мөхәббат ине якшы булган
да гына, резидн төгөрмәч
гөслә, ботенлай батудан
коткарып кала ала, чөнки
гашынклар бер-берсеннң
адымышына тугры булган дус
лар кебек, ө кайчан үз ады
мышларына караган кебек
барынклар

[illegible]

17-00000-00000

Минем ати Сабитов Гайнан сугыш елларында колхозда тимерче булып эшләде. Ул чордагы кайбер кичикчеләр теләсе нәрсә эшләп йөрделәр. Аларга жарыш килүчеләр булмаса тиеш иде. Минем ати аларның башбаштанлыгына каршы карашта. Шуна кура ул 10 елга кенә итәде. Эңгә каршы алып биргән бер тәрмек көшләрдән берсе, ул чакта колхоз райсе булып эшләгән Фазлыев хәзер де Мулла Иле авылында иди. Анкы исерек килеш тәрмектән төшкән Ибәтуллин Баныйны ийянаганым һич истән чыгара алмыйм. Ул вақытта Баныйга 17 яшь иде. Хәзер ул Ташкент шәһәрчәнде иди. Фронтка киткән ирләрнең хатыннарын мыскыл итәп йөрүләре де хәтердә.

Ярхәм САБИТОВ.
Находка шәһәре.
Приморье крае.

Гайнан Сабитов

КЕМ ул Гайнан Сабитов? Төсен, йөзеп-битен суратли алмыйм. Бер генә фотокарточкасы да калмаган. Халык дошманы буларак, соңгы фотосуреттә кәдр алып чыгып киткәннәр. — конфискацияләнгәннәр. Хәтта балаларына Дәүләт миннәге комитетты архивларында саклана торган аның эше турындагы нәгазъләр арасынан да табып бирә алмадылар.

Нинди булган ул? Бәлки, Находкада сәүдә флотында бошман булып хезмәт итүче улы Ярхәмгә охшаган булгандыр. Уртача буйлы, нын гөдәле, кара чәчле, коңсырт күзлә. Ата белән улы арасында ниндидер урта сыйфатлар булырга тиеш бит инде, дип, озака карап тордым мин Ярхәм абыйга. Хәзер ул да бит инде, өтисеннән де уздырып, алтымыш ишен тутырган. Ә шулай да лыш күренә. Чандыр гөдә, ысрай өс-баш шулай күрсәтә аны. Ни өчендер Гайнан Сабитов миңа бүгенге улына караганда өлкәнрәк дип әйттиме, ничектер катрак булгандыр кебек тоелды. Югыңса, ана бит ул чагында — реңнен алып чыгып киткәндә — инабары 54 яшь булган. Белгем, тимерче булган өченме, миңа шулай тоелды.

Батыр һәм жыю булгандыр. Беренче империалистик сугышта катнашкан. Ватанын батырларча саклаганы өчен исемле корал һәм башка бүләкләр алып кайткан. Алар да юк. Тентү вақытында, 5000 сумлык аям облигацияләре белән бергә, жыештырып алып чыгып киткәннәр. Шулу ук нигездә яшәүче кызы Рәхима ана шулай сөйлә.

Көчле булгандыр. Теләсе кем сандал өстендә чүкч биетә алмый. Туры сүзле булгандыр. Куага береп, дөресен әйткәндер. Сорак алучыларга нинди җаваплар кайтаргандыгы белә алмадым. Дәүләт миннәге комитеттында аның эше турындагы җаваплары күрсәтмәдә. Тел төбе бүгенге нәдә исерик-ишәүчә ялган шайтандар кеңфеләрен жибермәү турында бергәлигидең аңлаштырсаң, шуна кура аны — гадә алып тимерчеге — Фазлыев кебек түрләр күрәлмәгән.

Түрләр өчен курыкканым булганнар. Шулай булса, ул чагында РСФСР Югары Советты депутаты. «Көчле ир» колхозы райсе. Шулу ук партияда секретарь, ул җулыгында бердәбер кәтә тимерчеге термәк утыгы өчен уйыштыр

Хатлардан юллар

Сталин корбаннарын реабилитацияләү турындагы бөтен мәмәләрны унып барам. Алар белән чагыштырганда минем өтмәк әлленә зур ишә түгел, ә инабары алып тимерчеге гана иде. Фазлыев кебек Сталин ялчылары хәтта аны да тозакка алдылар. Газеталарда минем өтә кебек ридовой көшләре турында да ясагыз иде.

Рәхима САБИТОВА,

Зеленодольск районы,
Мулла Иле авылы.

көчле алмый. Селкенми де.

— Сина әйткәндә, өт бала-сы, монда кил, диләр сина! — дип аңгыра тирап, һәм чыбырнылы кулы болгып-болгып алып башлый. Авылның иң ахшы айгыры, хуҗасының тартып тоткан тезгененнән котылырга теләгәндәй, бер урында «би-ел» ала.

Көрмисең учындагы арыш бөртекләре жиргә коела. Ул кырт кына борыла да, ахыр көчән тулпал, эзәрлекләүче дошманыннан начарга теләгән жөнелен кебек, чаба башлый. Шулу чакта кошты пешкән шарә арканы нәрсәдер яндырып ала. Сигез караштан тыгылап үргән чыбырны ахшы сыдыра икән. Икенчесендә ул чебилә алкаларга елан кебек килеп урала һәм малай, сөргелеп, жиргә йөртүбән барып төшә. Каны кайнаган тиранның очына ат кылы үрелгән чыбырнысы жирдән торырга тырмашучы малайның аркасын тагы бер яндырып алы.

оньт. Туена кадар төзәләр әле. Ямаулыгы үзәндә.

Көрмисең учындагы арыш бөртекләре жиргә коела. Ул кырт кына борыла да, ахыр көчән тулпал, эзәрлекләүче дошманыннан начарга теләгән жөнелен кебек, чаба башлый. Шулу чакта кошты пешкән шарә арканы нәрсәдер яндырып ала. Сигез караштан тыгылап үргән чыбырны ахшы сыдыра икән. Икенчесендә ул чебилә алкаларга елан кебек килеп урала һәм малай, сөргелеп, жиргә йөртүбән барып төшә. Каны кайнаган тиранның очына ат кылы үрелгән чыбырнысы жирдән торырга тырмашучы малайның аркасын тагы бер яндырып алы.

Фажиға

Оҗап чыккан гәлләр биеглы яны зарыгып көтәп алдылар. Угаи ел урылмышча калып кар астынан чыккан башкаларда иле бөтен өмет. Библинамал ала Гамевага да йрсен лу кырында ятып калуын белдергән кара мөһерле хат килгән. Дүрт бала өтисез кала.

— Жәмәгәт, — ди хатыннарын берсе, бергә жыелган үз ишләренә мөрәжәгат итеп, — әйдәгез Библинамал кордашы да үзбөз белән алып барыйк.

— Әйдәгез, әйдәгез, — диештеләр, — биң кайгылы көннәре бит. Бергә-бергә

әйтүе кые. Балык, камчы белән кыйнап үстергән малайларның булга житүе кайгыга салгандыр аны...

Габдрахман абый берүзе урам тутырып, алпан-тилпан мыгырданып кайтып килә. «Молвино — күл, мин — үр-дәк, йөзә белергә кирәк. Хәх! Дөр-рес өйтелгән бит, ә? Вот, именно, йөзә белергә кирәк! Йөзә белергә...»

Клуб турынан уаганда аның колагына гармун тауышы ишетелә. Жырлай-жырлай килеп керә ул клубка. Гармунчы каршындагы буш эскәмилгә барып утыра. Гармун бую көеннән жыр-такмак көенә күчә. Яшьләр, эшнәк нәрсәдә икәнлеген аңлап, көлешеп алалар. Ике күз кара-каршы очраша. Эчеп калайланган күзләренә нурсызлыгы күрә шулу чакта Көрмисең.

— Эх-х! Күр сина аны, жетет булдың дигән инде, ә? Клуб мәдире булган берәү... Гармун уйный белә икән, харап...

— Клубтан чыгып кит! — Ох! Кем булган берәү, ә, клубтан кемне куа? — Чыгып кит, Габдрахман абый!

Эмма исерек үз сүзсән сүз итмәсә, күнелә буламын аны. Көрмисең кызлар алдында кызартмачы булды, ахры. Алама икемнәр, ертык ыштаннар, басудан камчылап алып кайтулар турында сүз кузгата башлагач, Көрмисең түзмәдә, гармуның күршесенә биреп, тегенә кү-

сында сабантуйдагы житезлеге белән жилтерәтеп баш очына күтәрер алды. Дошманын урам тузанына дингылдатып атып берәсе генә калды. Аның корбаны һавада үз күчәре тирсәндә әйләнгән бөтерчәк кебек әйләнәп тора. Көрмисең аны ичкән күтөрәп алган булса, шулу урынга бастырып та куйды.

— Бар, Габдрахман абый, үз юлың белән кит. Башка бөйләнгәннә калсаң, сөлкәреннә кесаңа тутырып жиберергә де күп сорамаң.

— Куркытма-а-а... Синең ишләренә генә авызлыкыйбыз без аны...

Барлык халыкларның сөенелә атасы, туендыручысы һәм нисендүчесе Сталин үлгәргә бер елга анын вақыт калган иде әле.

Сәдака

БОРҖАН Хәйретдинов, яшисен яшәп, картаеп, озака авырып ятканнан соң дөнья куйды.

Тимерче Гайнан Сабитовның кызы Рәхимәне курган сәен ул бер үк сүзләренә кабатлы торган була:

— Миңем бериниди гаебем де юк. Мин, авыл Советы рәисе буларак, әзәр нәгазәгә бары кул куйдым да пичәт кенә бастым. Гайнан алдында бөтен гаебем бары шулу гына...

Эмма Борһан карт соңгы

Хәтер

Уд елларда һәрбер кечкенә колхозның үзекәң бөлөкәй Сталины булып, авыл халкына дер селкетеп, өркәтәп яши иде. Ул үзе де ыш надан килеш юрдики аңнан хәбәрдарлыгы булмаган гадә халыкны туага язмаган «закононар» белән куркытып, үзекәң бериниди өхлакый кыскаларга сыешмый торган фәхеш һәм жирәңгәч кыланышларында «законолаштырып» яши иде. Коллык чоры колсыз була алмаган кебек, бу дөвәр де үз завонына ярышы тирап һәм залимнәрен тудырган, алар тирсәндә төлкәкә

тотучы алагай һәм куштаннынни интерес чыгарган. Үз мәнфәгатен кайгыртудан, үз корсагын тутырудан ары уаалмаучылар, шул тиранның кеше ышанмаслык теләсе нинди ялганлы да доресләп, шәһит булмаганынны? Дөрес, кайберәүләр коткыга бирелмәгән. Эмма тегендәләре күбрәк булганда андыйларының муенын кәсү бернә де тормаган. Бу ламабыз Зеленодольск районының Мулла Иле авылының әлекке тираны Габдрахман Борһан улы Фазлыев һәм аның кайбер корбаннары турында.

Күзләрен лыш каплап, Дилбегәдәң ясалган әлмәк Көрмисең муенын кысып ала. Ул үз палачының тулас тавышына гына ишетә.

— Ойратермен муң сине аңалга, дунгиз! Габдрахман атына:

— На-а-а, хайнан, — дип, сигезлә чыбырнысы белән өстәп кул.

Көрмисең урамның буюннан буюна тарантас артынан идәрәгә кадар колын кебек терсәкләп кайта. Рәис идәрә турына килеп житкәч, ниндидер зур эш башкарган бөләкәй кебек...

кайгылары таралыр, ичмаса. Библинамал ике куллап ридә була. Башан тутырырга бер букча алып хатыннарга кайта.

Былтырсың арыш басуында башкалар чынып да күп калган икән. Жиргә илгән башкалар бөртекләр үрп, урыны-урыны белән ишәп кыяллар да жиберә башлаган. Киптереп, ярма тауы аркылы үткәргәндә ашарга арыясы кебек күренә. Мәнә ярты буюна башка жыелды. Балаларга байрам була инде буген.

— Туйганчы арыш бөлә-

лыннан жилтерәтеп ишәк төбәкәң кадар алып килдә де төрткәләп чыгарып жибердә. — Кемга байлансәң сина, аны аңла? Иңгәңи би башан кайталмасын урынга алаңнан калудан шураңмы? Алла белсәң...

Күршесе Хәбирә әби Борһан картның соңгы сүзләренә кадар кереп утырып чыга торган була. Бүгенгән де калмасын иде дип торалар. Сырху моны үзе де сизсәң, Хәбирә әбиңе анына ук чакырып китерә. Хәлсәз, калың тирәкәң куллары белән апа бер сум аңа сүзә:

— Күршесе Хәбирә әби Борһан картның соңгы сүзләренә кадар кереп утырып чыга торган була. Бүгенгән де калмасын иде дип торалар. Сырху моны үзе де сизсәң, Хәбирә әбиңе анына ук чакырып китерә. Хәлсәз, калың тирәкәң куллары белән апа бер сум аңа сүзә:

— Халык дошманы малае ниндә планнар корып утыра монда. Әтиң артынан ук Фазлыевның тантаалы тауышы ишетелә:

— Әллә никадар сабан-тырмаларны күл төбенә тондырган. ди. Кирәк бит, ә!

Гайнан Сабитовны алып китүләренә де арты елдан артык вақыт узды. Гайна башлыгы һәм жибәрмиләр, суд та булганы юк. Ә Ярхәм гайбәтләргә барыбер ышанмый. Аз гына буш аакыты булдыңмы, күл буюна барып утыра. Сандак жыры аның өтисе турындагы хатыраларына аңарта. Мәнә ул алачактан килеп чыгар да кыскач белән тоткан кызган тимерче күл суында чыжылап сугарып төслә. Бу рәвешлә сугарылган корал корычлана, көшләргә озаграк хезмәт итә.

Ярхәм көзгәдәй тигез күл уртасына аяк астында яткан бармак башы кадарла түтәрәк таш ыргытты. «Чулт!» Таш чумды. Күл чигенә таба түтәрәк божралар таралды. Әлгә дулкыннар Ярхәмгә үткәңнәр кайтавазы кебек тоела. Жинәсе Габдулла Гайнуллин, колхозның комсомол өшмәсә секретаре, Фазлыевны бер жылышта тепе-те-те. Төнкыйтыли. Бер-ике көннан күп нәрсәдән хәбәрлар Хәйрулла Хәкимов Габдуллага шомлы хәбәр житкә:

— Сине кулга алачаклар. Ташкентка кит. — ди...

— Мин дөресен сөйләдем, бармак очы кадар де гаебем юк, — ди Габдулла, — бер-нак да китим.

Ленинград фронтында бер кулын калдырып кайткан Габдулланы кулга алалар. Авыл Советы башкарма комитеттында секретарь булып эшләүче хатыны Оркыны эшеннән куалар. Юк гаепне эзли-эзли бер ел төрмәдә утырталар Габдулланы. Бер-дөвәр ыштанган көшесенә — Сталинга — Габдрахман Фазлыевның башбаштанлыгын фаш итеп хат яза. Суд булырга да өлгөрми, Габдулла Черек Күл төрмәсендә вафат була.

Баштан тагың өзек-өзек вакыйгалар уза. Мәнә өтисе белән Габдрахман диалогы:

— Бәрәңге шулчасы белән генә тигер чүкч булган бийт, Габдрахман, ишсә булмый, — ди Гайнан. — Артыгы кирәкми, тиешлесең генә сорыйм.

Ярсыган Габдрахман үзек-нән биң күпкә озы көшәгә кычкырына:

— Мәнә... Мәнә моны күрәсәңме? — ди, — шуны аша, ямә!

Яшен тиләге белән авырта гайбәт тарала:

— Тимерче Гайнан сабаннары юри авыр итеп эшлөгән, шуна күрә калхуз атлары кырылып беткән икән, ди.

Әнүзә әби дигәннәре өсти: — Тимерче Гайнан шул сабаннарыны кулга ташлады, дигәннәре...

Түгәргә Гайнан Сабитовның Габдулла Гайнуллин белән бер көнне кулга алына, дигәннәре...

Ярхәм коләк төбендә үк чыбырны шартлаудан нисәләнәп итә. Анын артынан ук Фазлыевның тантаалы тауышы ишетелә:

— Халык дошманы малае ниндә планнар корып утыра монда. Әтиң артынан ук Фазлыевның тантаалы тауышы ишетелә:

Ярхәмнәң барыбер оянаган авырыасы килин. Үзе хезмәт иткән корабль командование-се биргән характеристика белән Находкадагы сәүдә флотына юл тота. Бошман Ярхәм Сабитов пенсиягә киткәнчә кадар Советлар Союзы флага астында сәүдә суднолары белән барлык илләрдә һәм континентларда була, һәм ул беркайда да үзекәң туган Ватанына тап төшәри.

Эх, бу гомер...

СӨЙЛИСЕ де юк, авыр заманнар кичерә аял халык сугыштан соң. Яшүсмер малайлар һәм кызларның күбесе макталга уку, күнел ачу турында башларына да китерә алмыйлар. Ир-ләрнең күбесе сугыштан кайтмаган. Малайлар житмәгәч, кызларга да ат жипте эшләргә туры килә. Ундүрт ашыкча М.гә де ат жиптерәләр. Булдыра алганын да артыгы белән тырыша кыз. «Хезмәт көне» дигән түләү белән генә таман туйдырып булмаганы белгән хәлдә тырыша. Хәлдән тайса тал, тиргә-тузганга батса бата, ама йөген үзе төйә, үзе бушта.

Барысы да өйбөт кебек иде әле. Хәзер авыр булса да, көзгә байлыктан өлгә бер-ике калчык ашылык кайтса, ачы-туклы ятгүчә гәлләгә нинди зур шатланып килә бит. Миңдә таманларының кыткылап, кызарып һәм кабарып түтәрәк ипи пешә. Кайнар иппе сындырып ашагы үзе ни тора! Әлгә әйе, кайнар иппе пычан белән кисмиләр, нәкә жөнә сындырып, парларын чыгара-чыгара ашылар. Ул хуш ие! Ел бие авыр калчык астында бил бөгүләрен, көн сәен арып-талчыгып кайтуларың юш ташлагандай юмса чыга.

Эх, шулай булса иде де бит. М.кәң аты төртә арсында килеш төгәрәп үзә. Кыз кая барырга белми. Агы анында ауный-ауный елый ул. Кемнәрдәдер яла-ра-ялава ярдәмгә чакыра. Ярдәмсәз калдырмадылар, аныс. Үлгән атын арбадан туарып алдылар, арбасын авылга алып кайтып куйдылар. Фазлыев та куатты яш кызын:

— Да-а, белсәңме, кызым, моның өчен сине ишләтәләр, в? Төрмә исе килә моннан, төрмә-ә...

Кызың күзләреннән тагың лыш атылып чыга.

— Абый, зинһар, ярдәм ит... Коткарыгыз... Зинһар... — Әжәре нинди булып бит, хл-хл-хл!

— Эңә, ойда нәрсә бар, ни телсез — шуны алыгыз. Тик төрмәгә...

Рәиснең майлы күзләре кызын баштан алып аягына чакла күнеленнән кайтап чыкты.

— Әй, жүләр кыз! Хәх-хә! Андый әкәр турында өйтәнгән иди...

— Юк, абый, юк... Кирәкми...

Чөбә дулап төрәә вата алмак соң? Бигрәк то тирап кулың юмалы...

— Тауышның чыгысы

В. М. Мясников псемендәге эксперименталь машина тезу заводы отучу-сынаучылары «Геофизика» дигән яңа самолетны комплекслы сынауларны төгәлләделәр. Бу самолет быйтак халык хужалыгы бурычларын хәл итү өчен махсус асаланган. «Гео-

физиканың зур биеклектә (2200 метр тирәсе) һәм оҙак вакыт һавада очып йөри алуы, башка остенлекләре яңа машинаның файдалану мөмкинлекләрен ифрат күҙәйтә. Ул югарыдан торып картаға төшсә, һәлакәткә тартыған корабльләргә, само-

летларга һәм экспедицияләр-
га ярдәмгә килә ала. «Геофи-
зика» бозлы яңгырга каршы
көрәш, «озон ертыклары»
дип йөртелгән урыннарга
жирдә эзерлэнгән озонны ыл-
тә ала. Самолетның зур аз-
родиянийак сыйфатлары, ка-
натлары кинә жәелгән булу

урман янгыннарын күзәтергә,
боз өстөлдә разведка алып
барырга ярдам итә.

Расемдә: **иннация** нязе-
нерлары - һәм техниклары
«Геофизика»ны сынау очы-
шына әзерли.

(ТАСС фотосы.).

НАМАН БЕР БАЛЫК БАШЫ

Жай жыттеме, шаарда
бер стакан су эчэргэ тилме-
реп йөрсөйө. Бу хэл елнын-
елында кабатлана. Күпме
гена эйтелсе да, купме генэ
язылса да бу хакта, үзгөрөш
күзөтөлми өлө. Менэ шуны
дөдөлгөчө мисаллар.

Киров районның «Елга аръягы» социаль-педагогик комплексы янындагы 421 нче кибетнең «Сулар-соклар» киоскы тикшерү булган көнне ябык иде. Газлы су автомалярында стаканның юк.

«Идел» кинотеатры янын да өч газлы су автоматынын берсе да эшлэми. Янәшәдәг 421 иче кишет киешкынд соклар банналар белән ген сатыла. Тундырма (мороз ный) сөтенелә сатылмый.

Петров парсы анындагы с
гааты су автоматынын бе
санда да станга ют.

«Чай һәм кофе» кафе-рестораны, өч сатуучы булган, кешеләрне чай белән сыйламайлар. Сәбәбен тәрҗиманнар — бөртекле белән шинәр юк, янаса,

Тимер юл вокзалы. Мун
сез киоскларда һәм лар
ларда жылынып беткән
тутурылган банкаларны
а күрерсез. Ләкин кызу
бозаң да сусауны көч
тергән баллы соңлар
эңгек-төслөргә кем гелә
иһан? Житмәсә, стақан
да юк. Гадәткә сә автомат

Георгий Христофорович ХОДЖАЕВ

Татар совет музыка сәнгате чир югалтута дузар булды. 1990 елның 17 августында озакна сузылган каты авырудан соң Татарстан АССРның атнагантан сәнгате эшлеклесе, Казан дәүләт консерваториясе профессоры Георгий Христофорович Ходясов вафат булды.

Г. Х. Ходжаев 1931 елда Баку шаһарендә туа. Баку консерваториясен тәмамлаганнан соң укуын Ленинград консерваториясә аспирантурасында давам иттерә. Соңрак Вьетнамда һәм Сүриядә музыка белгечләре көвсрләүгә зур өлеш кертә. Утыз елдан артык гомерен ул Казан

консерваториясендә скрипка мәктәбендә үстүртү багытлы. Г. Х. Ходжаев Идел һәм Урал бие республикалары өчен Пөтләрдә милли музыкаль кадрлар-башкаручылар хазерли. Ул тәрбияләгән үстүргән музыкантлар ара-сында Бөтөкроссия һәм халыкара конкурсларда жипен чыгычулар бар.

Р. Р. Идватуллин, М. М. Сафин, Р. Ф. Кәлимул Махитов, Р. А. Тажет Яхин, Х. А. Якупов, М. И. Абдуллин, А. А. Мухометовская.

зыналь културасын популярлаштыручы буларак таныла.

Намуслы кеше, коммунист педагог һәм артист Г. Х. Ходжаевнын якты исталеге безнең күңелләрдә мәңгә сакланыр.

Гражданлык жөназасы 21
августта, 11 сәгәттө кон-
серваториянө Концертла
залында (Ирек мөйданы) бу-
лчак.

Р. Р. Иднатуллин, М. М. Хасанов, М. М. Таипев, Э. З. Сафин, Р. Ф. Кадимуллин, Р. С. Мехоммедиев, А. Н. Мажитов, Р. А. Тагетдинов, М. З. Яруллин, Р. М. Яхин, Х. А. Якупов, М. Х. Салимжанов, Т. А. Мишкуллин, Р. К. Абдуллин, А. Н. Хайретдинов, Н. Г. Сабитовская.

**АТНАЛЫК
ПРОГРАММА**

ДУШӘМБЕ, 20 АВГУСТ

6.30 «Иртөнгө дулкында» (рус
телендө).
6.55 Белдөрүлөр.
7.15 Информацион-музыкаль
программа.
7.50 Белдөрүлөр.

13.10 СССР һәм чит ил көбөр-
лөрө.
13.15 «Иркәли жанны ыгымны
көйләр». Программада
Ә. Шәрәфиев, эстрада

7.15 Республика газеталары
күзөтү.
7.30 Иртенге концерт.
7.50 Бөлдөрүлөр.
13.10 СССР һәм чиг ил хәб-
ләр.

кейлер». Вокаль-инструменталь ансамбльер
гышы.
13.40 «Безнең почта».
13.55 Агрометеорология күз
ту.
18.00 Балалар өчен. «Уйны
быз да, жырлыбыз да»
18.30 Республика хабарлары
18.40 Бөтенсоюз радионың

19.45 Республика хөбөрлөр
19.55 «Жырларыбыз сиңе, миче». Октябрь райо-
урып-жыю алдынгыла

кейлер. Программалар үзгөшчө композиторлор эсەرлерө.

13.55 Агрометеорологик күстү.

18.00 «Яшьлек радиодулкыны»

18.30	Республика	хөбөрлөр
	(рус телендө).	
18.40	Бетенсөз	радносы та
	шырулары.	
19.45	Республика	хөбөрлөр
19.55	Музыкаль	очрашулар
	Тепшүрүдө	РСФСРки
	атказанган	артиснасы
	Гыйззетуллине	катнаш
20.30	Халыкара	хөл. Соравул

ШНМБЭ, 25 АВГУСТ

Справочная таблица

тиража выигрышей по денежно-вещевой лотерее РСФСР 1990 года седьмого выпуска, состоявшегося 10—11 августа 1990 года в городе Ростове-на-Дону

В тираже на 40 разрядов разыграно 5.520 вещевых и 2.922.480 денежных выигрышей на общую сумму 7.200.000 рублей.

Тираж выигрышей проведен на один разряд потерен. Все выигрыши, указанные в таблице, выдаются по лотерейным билетам соответствующих серий и номеров, имеющихся в 40 разрядах.

Так, например, в таблице указано, что автомобиль «Жигули» ВАЗ-21063 выиграл билет № 167 серии 031514. Это означает, что указанный выигрыш выпал на билеты с такой же нумерацией во всех разрядах. В таком же порядке разыграны и другие вещевые и денежные выигрыши.

Выигрыши выпали на следующие номера серий и номера лотерейных билетов:

№№ серия	№№ билетов	Наименование и размер денежного выигрыша	Денежная стоимость выигрыша в рублях и копейках	№№ серия	№№ билетов	Наименование и размер денежного выигрыша	Денежная стоимость выигрыша в рублях и копейках	№№ серия	№№ билетов	Наименование и размер денежного выигрыша	Денежная стоимость выигрыша в рублях и копейках
030005	1-200	10 рублей	—	031838	193*	Часы женские	21	033409	121*	75 рублей	—
030009	158*	200 рублей	—	031846	147*	Термос	16-50	033411	197*	Телевизор	755
030011	015*	Радиоприемник	69-60	031857	172*	Сто лотерейных билетов	30	033435	1-200	5 рублей	—
030028	081*	200 рублей	—	031858	148*	50 рублей	—	033440	067*	Изделие из хрусталя	60
030046	079*	200 рублей	—	031880	127*	100 рублей	—	033443	026*	250 рублей	—
030065	1-200	5 рублей	—	031881	026*	250 рублей	—	033480	121*	Телевизор	755
030092	103*	Электродрель	70	031894	019*	75 рублей	—	033485	026*	50 рублей	—
030102	013*	Часы женские	36-50	031905	008*	Телевизор	755	033493	138*	75 рублей	—
030113	135*	100 рублей	—	031963	079*	Ковер	570	033502	174*	100 рублей	—
030117	013*	75 рублей	—	031966	135*	75 рублей	—	033522	041*	500 рублей	—
030157	101*	Набор садового инструментов	12-50	031969	1-200	10 рублей	—	033532	080*	500 рублей	—
030160	125*	200 рублей	—	031989	068*	200 рублей	—	033541	181*	50 рублей	—
030163	108*	200 рублей	—	031995	132*	100 рублей	—	033546	084*	Стиральная машина	145
030186	1-200	10 рублей	—	032001	010*	100 рублей	—	033549	101*	Микро- калькулятор	45
030198	141*	50 рублей	—	032026	102*	Набор инструментов	77	033584	119*	Набор садового	12-50
030206	137*	Радиоприемник	36-60	032034	144*	50 рублей	—	033595	157*	Серия чайный	100
030215	044*	75 рублей	—	032036	029*	Часы женские	36-50	033605	022*	Микро- калькулятор	50
030216	043*	250 рублей	—	032043	038*	Электроинксер	35	033608	017*	250 рублей	—
030224	095*	200 рублей	—	032051	131*	Видео- магнитофон	1200	033613	022*	Электроинксер	35
030227	157*	100 рублей	—	032063	025*	250 рублей	—	033659	115*	250 рублей	—
030236	094*	50 рублей	—	032065	079*	200 рублей	—	033664	123*	50 рублей	—
030240	032*	100 рублей	—	032069	077*	100 рублей	—	033667	007*	Набор садового	12-50
030249	042*	50 рублей	—	032102	155*	Весы настольные	25	033674	136*	50 рублей	—
030280	153*	250 рублей	—	032103	1-200	5 рублей	—	033681	070*	100 рублей	—
030300	076*	200 рублей	—	032118	1-200	5 рублей	—	033691	190*	250 рублей	—
030335	168*	75 рублей	—	032121	129*	Набор кастрюль	16-50	033720	023*	Набор кастрюль	16-50
030340	057*	250 рублей	—	032141	001*	Часы наручные	42	033748	124*	75 рублей	—
030355	045*	250 рублей	—	032146	036*	Стиральная машина	145	033749	183*	Гитара	23
030410	005*	250 рублей	—	032162	014*	75 рублей	—	033755	080*	50 рублей	—
030411	1-200	5 рублей	—	032163	067*	Микро- калькулятор	50	033800	082*	200 рублей	—
030428	168*	Магнитофон	285	032172	1-200	5 рублей	—	033806	087*	250 рублей	—
030438	007*	Морозильник	240	032208	178*	75 рублей	—	033816	014*	Холодильник	410
030462	105*	50 рублей	—	032211	094*	Велосипед	100	033877	030*	Часы мужские	21
030466	092*	Микро- калькулятор	50	032218	101*	500 рублей	—	033895	168*	75 рублей	—
030487	1-200	10 рублей	—	032232	179*	75 рублей	—	033908	198*	Весы настольные	25
030497	093*	Электропилесос	56	032284	094*	Ковер	265	033914	148*	Самовар электрический	52
030500	047*	250 рублей	—	032288	140*	100 рублей	—	033926	043*	Самовар электрический	52
030501	1-200	10 рублей	—	032305	070*	Сто лотерейных билетов	30	033935	129*	75 рублей	—
030511	165*	Ювелирное изделие	300	032333	020*	75 рублей	—	033974	102*	250 рублей	—
030518	1-200	5 рублей	—	032336	070*	250 рублей	—	034007	186*	75 рублей	—
030522	063*	100 рублей	—	032339	076*	250 рублей	—	034021	067*	Электродрель	70
030563	054*	Часы женские	21	032356	088*	Набор садового инструментов	12-50	034030	043*	Самовар электрический	52
030571	092*	200 рублей	—	032376	027*	Планино	690	034031	074*	200 рублей	—
030583	069*	Сто лотерейных билетов	30	032390	035*	Самовар электрический	52	034045	050*	Сервис столовый	120
030612	144*	Электродрель	70	032397	1-200	10 рублей	—	034052	110*	Изделие из хрусталя	60
030626	058*	Мотоцикл	1873	032404	024*	500 рублей	—	034054	039*	Изделие из хрусталя	60
030665	136*	200 рублей	—	032424	131*	75 рублей	—	034074	187*	Автомобиль «Москвич-412»	7300
030668	112*	250 рублей	—	032429	146*	500 рублей	—	034076	1-200	5 рублей	—
030685	163*	200 рублей	—	032433	064*	100 рублей	—	034082	145*	Радиоприемник	69-60
030696	150*	50 рублей	—	032492	046*	100 рублей	—	034084	048*	Изделие из хрусталя	60
030708	109*	Электроинксер	35	032500	182*	250 рублей	—	034091	008*	250 рублей	—
030716	127*	Микро- калькулятор	50	032501	069*	75 рублей	—	034094	184*	75 рублей	—
030724	109*	75 рублей	—	032551	049*	Сто лотерейных билетов	30	034095	127*	200 рублей	—
030728	148*	Сто лотерейных билетов	30	032578	028*	200 рублей	—	034099	031*	Платок	35
030747	179*	Часы	27	032582	175*	Швейная машина	252	034119	043*	200 рублей	—
030755	119*	Холодильник	410	032641	135*	Радиоприемник	32-60	034206	053*	100 рублей	—
030756	145*	Часы женские	21	032644	199*	250 рублей	—	034214	025*	200 рублей	—
030760	137*	Часы наручные	42	032672	191*	Электро- мясорубка	42	034260	060*	250 рублей	—
030773	149*	Набор инструментов	77	032686	181*	Мотоцикл	1420	034289	099*	250 рублей	—
030774	162*	50 рублей	—	032688	066*	100 рублей	—	034293	177*	500 рублей	—
030781	020*	Микро- калькулятор	45	032708	064*	200 рублей	—	034317	048*	50 рублей	—
030782	1-200	5 рублей	—	032737	1-200	5 рублей	—	034324	129*	50 рублей	—
030790	194*	200 рублей	—	032740	037*	75 рублей	—	034327	051*	Самовар электрический	52
030811	097*	50 рублей	—								
030822	066*	250 рублей	—								
030825	089*	200 рублей	—								
030837	125*	Телевизор	755								
030847	1-200	5 рублей	—								
030904	005*	Телевизор	300								

комплекс... 421...
«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

«Идеал» кинотеатры...
Петров парк...
Эсседэ чай...
Тимур юл...
Ленин юрамындагы...
Казан-2 аэропортындагы...
Ленин юрамындагы...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...
Жайнең өссе...
Казан минераль суын...

Вакы шәһәрине...
консерваториясен...
ганиян соң укуын...
консерваториясе...
расында довам...
Сонрак Вьетнамда...
музыка белгечләре...
га зур өлеш кертә...
Утыз елдан артык...
гомерек ул Казан

ДҮШӘМБЕ, 20 АВГУСТ

6.30 «Иртәгә дулкында» (рус телендә).
6.55 Белдерүләр.
7.15 Информацион-музыкаль программа.
7.50 Белдерүләр.
13.10 СССР һәм чит ил хәбәрләре.
13.15 «Иркәли жанны ағымлы көйләр». Программала Ә. Шәрафиев әсәрләре.
13.40 «Яңырыш юлында». Әңгәмә.
13.55 Агрометеорологик күзәтү.
18.00 «Татулыкка ни җитсә». 18.30 Республика хәбәрләре. 18.40 «Кеше һәм закон» (М.). 19.45 Республика хәбәрләре. 19.55 Үзәшчән сәнгатьте катнашучылар концерты.
20.45 Халыкара көндәлек (М.).

СИШӘМБЕ, 21 АВГУСТ

6.30 «Иртәгә дулкында». 6.55 Белдерүләр. 7.15 Республика газеталарына күзәтү. 7.30 Иртәгә концерт. 7.50 Белдерүләр. 13.10 СССР һәм чит ил хәбәрләре. 13.15 «Иркәли жанны ағымлы көйләр». Ф. Тимурова, Р. Билалова, Я. Гыйзәтуллин чыгышы. 13.40 «Үзгәртелгән кору һәм хуҗалык исәбе». 13.55 Агрометеорологик күзәтү. 18.00 «Татарстанга—дәүләт сәвернитетин». Турыдан-туры элемент. 18.40 «Эфирда—Россия Федерациясе» (М.). 19.45 Республика хәбәрләре (татар һәм рус телләрендә). 20.05 Татар композиторларының камера музыкасы. 21.05 Халыкара көндәлек (М.).

ЧӘРШӘМБЕ, 22 АВГУСТ

6.30 «Иртәгә дулкында». 6.55 Белдерүләр.

КИНО

«Татарстан». 19 һәм 20 августта 9, 11-20, 13-40, 18, 18-20 һәм 20 сәгать 40 минутта — «ТӨЗӘЛМӘС КАРАКЛАР». «Родина». 19 һәм 20 августта 9, 10-40, 12-20, 14-20, 18, 17-40, 19-30 һәм 21 сәгать 10 минутта — «СУГЫШ СУКМА-ГЫНДА». «Дружба». 19 һәм 20 августта 9 сәгать 30 минутта — мультфильм. 10, 12-30, 15, 17-30 һәм 20 сәгатьта — «ТӨЗӘЛМӘС КАРАКЛАР». 11, 13-40, 16-20 һәм 19 сәгатьта — «ВНЕ. ВНЕ». «Спутник». 19 августта 9 сәгатьта — «ВОЛЕК ҺӘМ ЛЕЛЕК НИЧЕК КАННИКУЛЛАРНЫ УЗДЫРАЛАР». 10-20, 12-40, 14-40, 18-50, 19 һәм 21 сәгать 10 минутта — «ЯЗМЫШ ИРКӘСЭ».

М. КРИСТАЛЛ.
Казан.

Р. Р. Иднатуллин, М. М. Хөсөнов, М. М. Тәппев, Ә. З. Сафин, Р. Ф. Кәлимуллин, Р. С. Мөхәммәдиев, А. Н. Мәхмүтов, Р. А. Тажетдинов, М. З. Яруллин, Р. М. Яхши, Х. А. Якупов, М. Х. Сәлиминянов, Т. А. Миңнуллин, Р. К. Абдуллин, А. Н. Хайретдинов, Н. Г. Сабитовская.

7.15 Республика газеталарына күзәтү.

7.30 Иртәгә концерт. 7.50 Белдерүләр. 13.10 СССР һәм чит ил хәбәрләре. 13.15 «Иркәли жанны ағымлы көйләр». Музыкаль-инструменталь ансамбльләр чыгышы. 13.40 «Безнең почта». 13.55 Агрометеорологик күзәтү. 18.00 Балалар өчен. «Уйный-быз да, жырыйбыз да». 18.30 Республика хәбәрләре. 18.40 Бөтенсоюз радиосы тапшырулары. 19.45 Республика хәбәрләре. 19.55 «Музыкаль очрашулар». Тапшыруда РСФСРның атказанган артисткасы Р. Гыйзәтуллина катнаша. 20.30 «Халыкара хәл. Сораулар һәм җаваплар» (М.).

ПӘНҖЕШӘМБЕ, 23 АВГУСТ

6.30 «Иртәгә дулкында». 6.55 Белдерүләр. 7.15 Республика газеталарына күзәтү. 7.30 Иртәгә концерт. 7.50 Белдерүләр. 13.10 СССР һәм чит ил хәбәрләре. 13.15 «Иркәли жанны ағымлы көйләр». Балалар жырылы. 13.40 «Халыкка — гражданнар оборонеси турында». 13.55 Агрометеорологик күзәтү. 18.00 «Контакт». Информацион-публицистик программа. 18.40 «Банкчыларга һәм яшелчеләргә» (М.). 19.45 Республика хәбәрләре (татар һәм рус телләрендә). 20.05 Эстрада ритмлары. 20.35 Халыкара көндәлек (М.). 20.50 «Ориентир». СССР профессиональ-техник белем бирү системасының 50 еллыгына карата. 22.00 Соңгы хәбәрләр (М.).

ЖОМГА, 24 АВГУСТ

6.30 «Иртәгә дулкында». 6.55 Белдерүләр. 7.15 Республика газеталарына күзәтү. 7.30 Иртәгә концерт. 7.50 Белдерүләр. 13.10 СССР һәм чит ил хәбәрләре. 13.15 «Иркәли жанны ағымлы көйләр». Программала Үзәшчән композиторлар әсәрләре.

кейләр. Программала Үзәшчән композиторлар әсәрләре. 13.55 Агрометеорологик күзәтү. 18.00 «Яшьлек радиодулкынында» (рус телендә). 18.30 Республика хәбәрләре (рус телендә). 18.40 Бөтенсоюз радиосы тапшырулары. 19.45 Республика хәбәрләре. 19.55 «Музыкаль очрашулар». Тапшыруда РСФСРның атказанган артисткасы Р. Гыйзәтуллина катнаша. 20.30 «Халыкара хәл. Сораулар һәм җаваплар» (М.).

ШИМБӘ, 25 АВГУСТ

7.15 Республика газеталарына күзәтү. 7.25 Иртәгә концерт. 7.50 Белдерүләр. 8.25 «Төгери китте йомгак». Әдәби-музыкаль программа. 10.15 «Идел дулкынында». Радиоальманах. 11.00 «Сәламәтлек» (М.). 11.30 «Туганнарча аңлашырга». 12.00 «Союз» радиостанциясе. 13.00 «Жырларыбыз сине, икенче». Биектәу районының урып-жыю алдынгылары сораулары буенча концерт. 14.00 «Элемтә» — Останкино радиостудиясе» (М.). 15.15 «Яшьлек радиодулкынында». 15.45 «Мәсьәләгә бер караш». 16.00 «Смена» радиостанциясе (М.).

ЯКШӘМБЕ, 26 АВГУСТ

7.15 Республика газеталарына күзәтү. 7.30 Иртәгә концерт. 7.50 Белдерүләр. 8.15 «Идел белән Урал арасында». Алты автономияле республиканың берләштерелгән радиожурналы. 11.00 «Тел күрке — сүз». 11.30 Бөтенсоюз радиосы тапшырулары. 12.00 «Союз» радиостанциясе (М.). 12.30 «Сүзләр дөньясында» (М.). 13.00 «Таныш моңнар». 14.00 Ч. Айтматов. «Беренче укытучы». Радиопостановка. 15.30 Халыкара күзәтүчеләр «түгөрәк өстәл» артында (М.).

«Победа». 19 августта 9 сәгать 30 минутта — «НАВИГАТОР ОЧУБЫ». 19 һәм 20 августта 11, 13, 14-40, 16-20, 18-10 һәм 20 сәгать 10 минутта — «СӨНКЕМЛЕ АЛДАКЧЫЛАР». «Комсомолец». 19 августта 10 сәгатьтә — «ӨЧЕНЧЕ АЖДАНА». 20 августта 10 сәгатьтә — «ГАЙӘП ТАВЫЛДЫК. ЯКИ ТАП-ГАДИ МОЖИЗАЛАР». 19 һәм 20 августта 11-30, 14, 16-30 һәм 19 сәгатьтә — «ТӨЗӘЛМӘС КАРАКЛАР».

КАЗАНЛЫЛАР ИГЪТИБАРЫНА!

Кешеләрне эшкә урнаштыру үзәге урып-жыю эшенә Аксубай һәм Питреч районнарына барырга теләүчеләрне В. И. Ленин исемендәге фәнни-производство берләшмәсенә чакыра. Эш, яшәү, эш өчен түләү шартлары эшкә кабул иткәндә сөйләшә. Үзәк бүлегенә түбәндәге адрес буенча мөрәҗәгать итсез: Казан шәһәре, Лазарев урамы, 5. Шәһәр транспортында «Фрунзе урамы» тунталышына кадәр барырга.

030583 054* 100 рубль
030578 092* 200 рубль
030583 069* 200 рубль
030612 144* 30
030626 058* 70
030665 136* 1873
030668 112* 200 рубль
030685 163* 250 рубль
030696 150* 200 рубль
030708 109* 50 рубль
030715 127* 200 рубль
030724 109* 35
030728 148* 35
030747 179* 30
030768 119* 27
030766 145* 27
030760 137* 21
030773 149* 42
030774 162* 77
030781 020* 77
030782 1—200 5 рубль
030790 194* 200 рубль
030811 097* 50 рубль
030822 066* 250 рубль
030825 089* 200 рубль
030837 125* 755
030847 1—200 5 рубль
030904 005* 300
030921 158* 40
030934 186* 100 рубль
030943 137* 100
030948 047* 100 рубль
030958 167* 70
030963 037* 100
030985 137* 100
030990 159* 15
030994 065* 200 рубль
031046 130* 250 рубль
031088 142* 500 рубль
031104 106* 60
031110 106* 250 рубль
031117 199* 200 рубль
031133 150* 27
031150 064* 200 рубль
031151 001* 100 рубль
031203 035* 75 рубль
031218 195* 250 рубль
031235 098* 21
031267 1—200 5 рубль
031324 159* 62
031341 195* 200 рубль
031368 176* 200 рубль
031378 049* 300
031389 108* 200 рубль
031394 070* 200 рубль
031444 194* 75 рубль
031461 129* 200 рубль
031462 103* 100 рубль
031464 025* 100 рубль
031469 061* 200 рубль
031485 196* 250 рубль
031500 1—200 5 рубль
031512 094* 200 рубль
031514 167* 30
031528 184* 75 рубль
031538 128* 100
031540 170* 755
031546 192* 80
031559 141* 100 рубль
031563 014* 200 рубль
031577 112* 100 рубль
031598 156* 230
031599 010* 200 рубль
031621 128* 75 рубль
031676 145* 21
031690 021* 100
031716 065* 70
031720 137* 21
031722 1—200 5 рубль
031735 093* 30
031768 095* 100 рубль
031769 167* 250 рубль
031775 131* 75 рубль
031787 154* 100 рубль
031808 038* 250 рубль

032333 020* 75 рубль
032336 070* 250 рубль
032339 076* 250 рубль
032356 088* 12—50
032376 027* 690
032390 035* 52
032397 1—200 10 рубль
032404 024* 500 рубль
032424 131* 75 рубль
032429 146* 500 рубль
032433 064* 100 рубль
032492 046* 100 рубль
032500 182* 250 рубль
032501 069* 75 рубль
032509 107* 200 рубль
032513 1—200 5 рубль
032551 049* 30
032578 028* 200 рубль
032582 175* 252
032641 135* 32—50
032644 199* 250 рубль
032672 191* 42
032686 181* 1420
032688 066* 100 рубль
032708 064* 200 рубль
032737 1—200 5 рубль
032740 037* 75 рубль
032750 123* 266
032758 156* 1200
032762 078* 200 рубль
032771 053* 200 рубль
032772 168* 500 рубль
032789 012* 30
032791 188* 45
032803 086* 36—50
032809 183* 100 рубль
032810 100* 250 рубль
032823 102* 75 рубль
032866 078* 250 рубль
032895 142* 266
032900 147* 500 рубль
032948 102* 45
032962 166* 70
032984 1—200 5 рубль
032994 1—200 5 рубль
033000 114* 200 рубль
033015 053* 50 рубль
033021 013* 100 рубль
033039 102* 580
033048 156* 75 рубль
033052 1—200 5 рубль
033058 183* 60
033073 155* 75 рубль
033074 192* 200 рубль
033080 130* 75 рубль
033098 162* 23
033100 168* 200 рубль
033127 095* 52
033129 043* 250 рубль
033130 177* 23
033131 014* 200 рубль
033138 185* 42
033143 011* 100 рубль
033170 1—200 5 рубль
033176 1—200 5 рубль
033177 157* 250 рубль
033181 175* 50 рубль
033208 1—200 10 рубль
033219 165* 200 рубль
033221 199* 35
033227 099* 50 рубль
033239 155* 36—60
033240 084* 30
033260 138* 250 рубль
033267 098* 100 рубль
033278 183* 75 рубль
033280 029* 200 рубль
033292 040* 200 рубль
033316 141* 100
033317 118* 300
033354 025* 250 рубль
033373 043* 75 рубль
033392 095* 45
033396 151* 36—50
033404 096* 100

033925 043* 52
033925 129* 75 рубль
033974 102* 250 рубль
034007 186* 75 рубль
034021 067* 70
034030 043* 52
034031 074* 200 рубль
034045 050* 120
034052 110* 60
034054 039* 60
034074 187* 7360
034076 1—200 5 рубль
034082 145* 50
034084 048* 60
034091 008* 250 рубль
034094 184* 75 рубль
034095 127* 200 рубль
034099 031* 35
034119 043* 200 рубль
034206 053* 100 рубль
034214 025* 200 рубль
034260 060* 250 рубль
034289 099* 250 рубль
034293 177* 500 рубль
034317 048* 50 рубль
034324 129* 50 рубль
034327 051* 52
034328 036* 100 рубль
034351 1—200 5 рубль
034359 190* 21
034362 198* 100 рубль
034376 069* 52
034385 1—200 5 рубль
034398 126* 75 рубль
034399 1—200 10 рубль
034400 071* 75 рубль
034417 050* 50 рубль
034433 085* 200 рубль
034447 1—200 10 рубль
034448 001* 200 рубль
034465 080* 250 рубль
034476 143* 75 рубль
034477 188* 75 рубль
034483 091* 250 рубль
034491 060* 500 рубль
034510 131* 250 рубль
034514 070* 12—50
034522 058* 60
034578 014* 16—50
034601 118* 200 рубль
034608 106* 100 рубль
034617 110* 52
034621 153* 23
034630 039* 27
034634 130* 200 рубль
034639 191* 250 рубль
034646 095* 200 рубль
034647 191* 56
034654 025* 135
034664 195* 75 рубль
034666 064* 250 рубль
034698 1—200 5 рубль
034726 129* 200 рубль
034730 159* 100 рубль
034735 093* 23
034736 123* 200 рубль
034746 1—200 10 рубль
034780 087* 100 рубль
034781 175* 36—50
034810 109* 60
034858 010* 230
034871 174* 570
034890 097* 75 рубль
034897 064* 21
034918 150* 100 рубль
034920 1—200 5 рубль
034935 154* 200 рубль
034957 015* 200 рубль
034998 116* 250 рубль
034999 083* 75 рубль

033925 043* 52
033925 129* 75 рубль
033974 102* 250 рубль
034007 186* 75 рубль
034021 067* 70
034030 043* 52
034031 074* 200 рубль
034045 050* 120
034052 110* 60
034054 039* 60
034074 187* 7360
034076 1—200 5 рубль
034082 145* 50
034084 048* 60
034091 008* 250 рубль
034094 184* 75 рубль
034095 127* 200 рубль
034099 031* 35
034119 043* 200 рубль
034206 053* 100 рубль
034214 025* 200 рубль
034260 060* 250 рубль
034289 099* 250 рубль
034293 177* 500 рубль
034317 048* 50 рубль
034324 129* 50 рубль
034327 051* 52
034328 036* 100 рубль
034351 1—200 5 рубль
034359 190* 21
034362 198* 100 рубль
034376 069* 52
034385 1—200 5 рубль
034398 126* 75 рубль
034399 1—200 10 рубль
034400 07